

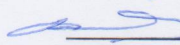
Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій

Факультет «Управління енергетичними та економічними процесами»

Кафедра «Фінанси, облік та психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФОП

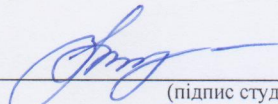
 /Володимир БОБИЛЬ/
(підпис)

Дата 17.01.2024р.

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи магістра

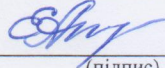
на тему: «Удосконалення організації і методики обліку та контролю основних засобів виробничого підприємства»
за освітньою програмою: «Облік і оподаткування»
зі спеціальності: «071 Облік і оподаткування»

Виконав: студент
групи «БО2226»

(підпис студента)

/Карина ЗАГАЙЧУК/
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник:

(підпис)

/доц. Олена ТОПОРКОВА/
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Нормоконтролер:

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Консультанти:

(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

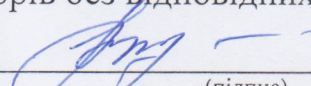
(назва розділу)

(підпис)

//
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Засвідчую, що у цій роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент

(підпис)

Дніпро – 2024 рік

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ukrainian State University of Science and Technologies

Faculty «Management of energy and economic processes»

Department « Finance, accounting and psychology »

Explanatory Note
to Master's Thesis

on the topic: «Improvement of the organization and methods of accounting and control
of the fixed assets of the production enterprise»

according to educational curriculum «Accounting and Taxation»

in the Speciality: «071 Accounting and taxation»

Done by the student of the group BO2226:

/Karyna ZAHAICHUK/

Scientific Supervisor:

/Olena TOPORKOVA/

Dnipro – 2024

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій

Факультет: Факультет «Управління енергетичними та економічними процесами»

Кафедра: «Фінанси, облік та психологія»

Рівень вищої освіти: магістр

Освітня програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: «071 Облік і оподаткування»

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра

студентка: Загайчук Карина Русланівна

1. Тема роботи: «Удосконалення організації і методики обліку і контролю основних засобів на виробничому підприємстві»

Керівник роботи: Топоркова Олена Анатоліївна, доцент

затверджена наказом № 1261ст від 27.12.2022 р.

2. Строк подання студентом роботи: 08.01.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи:

Статут ПрАТ «Монделіс Україна»; Баланс (форма № 1) за 2020-2022 рр.; Звіт про фінансові результати (форма № 2) за 2020-2022 рр.; Примітки до річної фінансової звітності (форма №5) за 2020-2022 рр.; Звіти керівництва за 2020-2022 рр.; Звіти незалежного аудитора за 2020-2022 рр.; облікові регістри та первинні документи з обліку основних засобів підприємства

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно опрацювати):

4.1. Теоретико-методологічні основи організації обліку та контролю основних засобів

4.2. Організація і методика обліку основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»

4.3. Аналітичне забезпечення контролю основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»

Висновки

Перелік посилань

Додатки

5. Перелік демонстраційного матеріалу: 1) Структурно-логічна схема випускної роботи; 2) Класифікація основних засобів; 3) Характеристика методів нарахування амортизації основних засобів; 4) Техніко-економічні показники ПрАТ «Монделіс Україна»; 6) Елементи облікової політики стосовно основних засобів; 7) Первинний облік основних засобів; 8) Кореспонденція рахунків з надходження основних засобів; 9) Облік амортизації, вибуття та ремонтів основних засобів; 10) Аналіз стану основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»; 11) Аналіз ефективності використання основних засобів; 12) Послідовність проведення аудиту основних засобів; 13) Шляхи удосконалення обліку і контролю основних засобів

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Вступ		
1. Теоретико-методологічні основи організації обліку та контролю основних засобів		
1.1. Сутність основних засобів як об'єкту бухгалтерського обліку		
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів		
1.3. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Монделіс Україна»		
Висновки до розділу 1	27.11.23 р.	30%
2. Організація і методика обліку основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»		
2.1. Особливості первинного обліку основних засобів та правила документообігу		
2.2. Облік основних засобів в системі рахунків бухгалтерського обліку		
2.3. Автоматизація обліку основних засобів на підприємстві		
Висновки до розділу 2	18.12.23 р.	60%
3. Аналітичне забезпечення контролю основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»		
3.1. Аналіз руху та ефективності використання основних засобів підприємства		
3.2. Контроль наявності та руху основних засобів		
3.3. Шляхи вдосконалення організації обліку й контролю основних засобів		
Висновки до розділу 3		
Висновки		
Перелік посилань		
Додатки		
Подання кваліфікаційної роботи до кафедри	08.01.24 р.	100%
Захист кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії		

Студент

_____ (підпис)

Карина ЗАГАЙЧУК

_____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

_____ (підпис)

доц. Олена ТОПОРКОВА

_____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань та додатків. Обсяг основного тексту – 74 сторінки, у тому числі 18 таблиць, 12 рисунків, крім того, вступ на 2 сторінках, висновки на 4 сторінках, перелік посилань з 58 джерел, 2 додатки.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретико-методологічні основи організації і методики обліку і контролю основних засобів, сутність та нормативно-правове забезпечення обліку; проведено техніко-економічний аналіз ПрАТ «Монделіс Україна».

У другому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті питання організації і методики бухгалтерського обліку основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна», впорядковано правила документообігу та відображення операцій з обліку основних засобів в системі рахунків бухгалтерського обліку.

У третьому розділі роботи виконано аналіз руху та ефективності використання основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна», досліджено методику контролю та запропоновано шляхи удосконалення організації обліку й контролю основних засобів виробничого підприємства.

На основі отриманих результатів дослідження сформовано ґрунтовні висновки.

Ключові слова: облік, основні засоби, аналіз, методика обліку, контроль.

ABSTRACT

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, references and appendices. The volume of the main text is 74 pages, including 18 tables, 12 figures, in addition, an introduction on 2 pages, conclusions on 4 pages, a list of references from 58 sources, 2 appendices.

The first chapter of the qualification work deals with the theoretical and methodological foundations of the organization and methods of accounting and control of fixed assets, the essence and regulatory and legal support of accounting; a technical and economic analysis of Mondelez Ukraine PJSC was conducted.

The second section of the qualification work deals with the issues of organization and methods of accounting for fixed assets of Mondelez Ukraine PJSC, streamlining the rules of document flow and reflection of fixed asset accounting operations in the accounting system.

In the third section of the work, the author analyzes the movement and efficiency of use of fixed assets of PJSC "Mondelez Ukraine", studies the control methodology and suggests ways to improve the organization of accounting and control of fixed assets of a production enterprise.

Based on the results of the study, substantial conclusions are drawn.

Keywords: accounting, fixed assets, analysis, accounting methodology, control.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	10
1.1. Сутність основних засобів як об'єкту бухгалтерського обліку	10
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів	20
1.3. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Монделіс Україна»	24
Висновки до розділу 1	29
2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»	31
2.1. Особливості первинного обліку основних засобів та правила документообігу	31
2.2. Облік основних засобів в системі рахунків бухгалтерського обліку	39
2.3. Автоматизація обліку основних засобів на підприємстві	46
Висновки до розділу 2	53
3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»	55
3.1. Аналіз руху та ефективності використання основних засобів підприємства ..	55
3.2. Контроль наявності та руху основних засобів.....	68
3.3. Шляхи вдосконалення організації обліку й контролю основних засобів	73
Висновки до розділу 3	82
ВИСНОВКИ	84
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	88
Додаток Баланси (форма № 1) на 31.12.2020, 2021, 2022 рр.	94
Додаток Звіти про фінансові результати (форма № 2) за 2020-2022 рр.....	95

ВСТУП

Актуальність теми. Виробництво продукції не можливе без його технічного переоснащення та наявності високопродуктивних основних засобів. Основні засоби є невід'ємною складовою частиною функціонування виробництва. Вони становлять матеріально-технічну базу підприємств, раціональне використання і зміцнення якої є одним із шляхів збільшення виробництва продукції та підвищення її якості. Основні засоби представляють собою активи, які в процесі виробництва не змінюють своєї речової форми, але за допомогою яких виробляються інші матеріальні активи, виконуються роботи, надаються послуги. Використовуючи засоби праці, підприємства отримують економічні вигоди (доходи, прибуток) впродовж тривалого часу. Для успішного вирішення завдань управління процесами виробництва і відтворенням основних засобів, постійного підтримання їх у робочому стані і забезпечення ефективного використання необхідна достовірна та оперативна інформація джерелом якої є бухгалтерський облік та контроль. Тому тема даного дипломного дослідження є особливо актуальною на сьогоднішній день та має практичне значення для підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування і практичне вивчення порядку організації обліку і контролю наявності і руху основних засобів та розробка напрямів їх удосконалення на підприємстві. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність терміну «основні засоби» як об'єкту бухгалтерського обліку та контролю;
- розглянути нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів;
- надати техніко-економічну характеристику ПрАТ «Монделіс Україна»;
- охарактеризувати особливості первинного обліку основних засобів та правила документообігу;
- розглянути методику обліку основних засобів у системі рахунків бухгалтерського обліку;

- визначити ключові аспекти автоматизації обліку основних засобів на підприємстві;
- здійснити аналіз наявності, руху та ефективності використання основних засобів;
- охарактеризувати процедури контролю наявності та руху основних засобів;
- розглянути шляхи вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна».

Об’єктом дослідження є процес обліку і контролю основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів обліку і контролю наявності та руху основних засобів на підприємстві.

Методи дослідження та джерела інформації. Для розв’язання поставлених задач в роботі були використані такі методи: діалектичний метод пізнання, порівняльний, системний підхід, розрахунково-конструктивний та методи аналізу і синтезу.

Інформаційною базою дослідження слугували закони, нормативно-правові документи, статистичні довідники, навчальні та практичні посібники, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували дану проблему, практичні дані підприємства, його фінансова та статистична звітність.

Практичне значення одержаних результатів. Рекомендації, що наведені в роботі, носять конкретний характер і можуть бути використані в практиці обліку діяльності суб’єктів господарювання, а також у розвитку методологічної бази обліку та контролю основних засобів підприємства.

Апробація та публікація одержаних результатів. За темою кваліфікаційної роботи опубліковані тези «Операції з основними засобами в період воєнного стану» у Збірнику наукових статей за матеріалами VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки».

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Сутність основних засобів як об'єкту бухгалтерського обліку

Засоби основного капіталу належать до ключових і необхідних складових фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства та виконують важливу роль у економічних процесах. Термінологія, використовувана для визначення основних засобів, відіграє суттєву роль у точному відображенні їхнього стану та впливу на фінансовий стан підприємства.

У бухгалтерському обліку засоби праці виділено в окремий об'єкт обліку, який має назву «основні засоби» [11].

У ході наукових досліджень вчені прагнуть деталізувати поняття «основні засоби» відповідно до вимог аналізу, специфіки галузі чи управління. Визнані вчені, як вітчизняні, так і зарубіжні, розглядали аспекти визначення основних засобів та критерії їхньої класифікації.

На сьогоднішній день існує значна різноманітність підходів до концептуалізації сутності основних засобів. З економічного погляду, основні засоби розглядаються як складова частина постійного виробничого капіталу, що виражається у вигляді засобів праці та поступово, протягом численних виробничих циклів, переносять свою вартість на виготовлений продукт [12].

Методологічні засади формування бухгалтерської інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття цієї інформації у фінансовій звітності, визначені в НП(С)БО 7 «Основні засоби». Норми цього положення застосовуються різними юридичними особами, включаючи підприємства різних форм власності, за винятком бюджетних установ [32].

Згідно з НП(С)БО 7 основні засоби – «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного

використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [32].

Податковий кодекс визначає основні засоби як «матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких із дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [38].

Відповідно до МСБО 16, «основні засоби – це матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду або для цілей управління, й які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більш одного звітного періоду». МСБО 16 поширюється на всі види активів, що відповідають даному визначенню, крім лісних угідь і подібних відтворених природних ресурсів. Таке визначення основних засобів є підкресленням способу їх використання [19].

На думку Крупки Я. Д. «основні засоби - це сукупність всіх засобів праці, які функціонують в натуральній формі впродовж тривалого часу (більше одного року) як у сфері виробництва, так і в невиробничій сфері і протягом всього терміну служби не втрачають своєї споживчої форми; поступово зменшують свою вартість у зв'язку з фізичним або моральним зносом; беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів» [14, с. 22].

Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. розглядають основні засоби як активи, які приймають участь у кількох операційних циклах, не втрачаючи своєї матеріально-речової форми, поступово переносячи свою вартість на виготовлену продукцію частинами у вигляді нарахованої амортизації. Визнаються основними

засобами ті активи, строк корисного використання яких перевищує один рік, а їхнє використання призводить до очікуваної економічної вигоди для підприємства [10].

Деякі науковці концептуалізують основні засоби не лише як певний матеріальний актив, а як засоби праці. На думку Кравченко О. В. та Селезньової О. В., основні засоби є засобами праці, що беруть участь у виробничому процесі протягом численних циклів, зберігаючи свою натуральну форму та, згідно з їхнім зношенням, переносять свою вартість на вироблену продукцію [13].

Ткаченко Н. М. визначає основні засоби як засоби праці, які використовуються тривалий час, зберігаючи свою первісну фізичну форму, і поступово переносять свою вартість на вироблений продукт протягом кількох виробничих циклів через фізичний та моральний знос [54].

Отже, більшість дослідників, розглядаючи категорію «основні засоби», акцентують увагу на ключових критеріях їх визнання: матеріальності (наявність матеріальної форми), призначенні (використання у процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг тощо), і строку корисного використання (більше року чи одного операційного циклу). Звертається увага на особливості визнання об'єкта основних засобів як активу, коли передбачається отримання підприємством майбутніх економічних вигід від його використання в господарській діяльності.

Об'єкт основних засобів – «це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдями до нього або окремих конструктивно відокремлених предметів, призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно» [32].

Класифікація визначає рішення бухгалтера щодо того, в якій групі обліковувати основний засіб чи інший актив. Це рішення впливає не лише на рахунок обліку, але й на подальший облік, включаючи такі аспекти, як амортизація та формування звітності. Класифікація основних засобів за бухгалтерським та

податковим законодавством наведена у додатку Б.

З метою бухгалтерського обліку основні засоби поділяються на дві основні категорії: основні засоби та інші необоротні матеріальні активи. Останні, своєю чергою, можуть бути розподілені на різні групи відповідно до їхнього призначення, характеристик чи інших параметрів.

Група основних засобів – «сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів» [32].

Рахунки в Плані рахунків відповідають класифікації основних засобів, наведеній у НП(С)БО 7. Кожній окремій групі об'єктів основних засобів відповідає один із субрахунків до рахунку «Основні засоби», та один із субрахунків до рахунку «Інші необоротні матеріальні активи» [47].

Залежно від характеру, стану основних засобів, часу оцінки розрізняють такі види вартості (НП(С)БО 7): первісна вартість; переоцінена вартість; залишкова вартість; справедлива вартість; вартість, яка амортизується; ліквідаційна вартість.

Первісна вартість – «історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів».

Переоцінена вартість – «вартість необоротних активів після їх переоцінки».

Залишкова вартість – «різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів».

Справедлива вартість – «ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі».

Вартість, яка амортизується, – «первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості».

Ліквідаційна вартість – «сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією)» [32].

Можливі види оцінки основних засобів наведені у табл. 1.1.

Можливі види оцінки основних засобів

Вартість ОЗ (види)	Як визначається	Де застосовується
первісна вартість (вартість придбання)	сумарна вартість, яка складається з таких компонент: ціна самого ОЗ, що сплачується постачальнику (без непрямих податків, тобто ПДВ, акцизу); реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, які необхідно сплатити для набуття права на основні засоби підприємства; суми ввізного мита – якщо основний фонд імпортується; непрямі податки у ціні ОЗ, якщо вони не відшкодовуються покупцю. Наприклад, це сума ПДВ – у неплатників ПДВ, сума ПДВ по невиробничим ОЗ – у платників ПДВ; страхування ризиків доставки цього ОЗ; витрати на доставку, транспортування, установку, монтаж, налагодження ОЗ; інші витрати, які безпосередньо пов'язані з доведенням ОЗ до стану, в якому він стає придатний для використання за запланованою метою (п. 8 НП(С)БО 7). Первісна вартість може бути змінена під час переоцінки ОЗ, його модифікації, добудови тощо	при початковій постановці на облік у разі придбання або виготовлення власними силами
залишкова (балансова) вартість	= первісна вартість – накопичений знос (амортизація)	у звіті про фінансовий стан (балансі)
справедлива вартість	сума, за яку можна продати цей ОЗ за звичайних умов, коли сторони угоди незалежні та обізнані в усіх умовах угоди і господарській ситуації на ринку. Різновидами справедливої вартості є: ринкова вартість; відновлювальна вартість – сучасна собівартість придбання (виготовлення) за мінусом суми зносу на дату оцінки ОЗ. Застосовується у разі, якщо ринкову вартість визначити неможливо	при переоцінці ОЗ, у звіті про фінансовий стан (балансі) після переоцінки; у ситуаціях, коли первісна вартість невідома
ліквідаційна вартість	сума коштів або вартість інших активів, яку очікується отримати при реалізації ОЗ або його ліквідації після закінчення строку корисного експлуатації, якщо відняти витрати, пов'язані з таким продажем (ліквідацією)	це цифра, яка використовується лише при розрахунку суми амортизації

Джерело: сформовано автором на основі [4; 32]

Балансова вартість представляє суму, за якою актив включається до балансу після врахування будь-якої суми нарахованого зносу (амортизації).

Деякі дослідники відзначають переваги справедливої вартості порівняно із історичною собівартістю, вказуючи на наступне:

- використання справедливої вартості підвищує надійність, змістовність

та повноту фінансової звітності, оскільки враховується економічна ситуація та стан оцінюваного активу не лише при його включенні до обліку, але й протягом всього періоду до останньої переоцінки;

- справедлива вартість забезпечує більшу порівнянність показників фінансової звітності різних підприємств, оскільки вартість визначається незалежно від конкретних обставин, притаманних кожному окремому підприємству;

- вона є ефективною основою для оцінки майбутніх грошових потоків, що є важливим для зовнішніх користувачів інформації;

- справедлива вартість становить кращу основу для порівняння інформації при аналізі ефективності використання основних засобів;

- вона надає можливість підприємству розширити сферу заставного кредитування, вирішити питання про внесення інвестицій та обґрунтовано визначити орендні платежі.

Недоліками оцінки за справедливою вартістю є те, що вона має умовний характер і не підтверджується первинними документами, а також те, що вона відображає не реальні угоди, або реальні угоди у формі умовної суми, що може бути отримана в разі продажу основного засобу на певну дату [35, с. 77-80].

У багатьох літературних джерелах термін «справедлива вартість» іноді ототожнюється з поняттям «ринкова вартість». Однак це уявлення вважається трохи неточним, оскільки під справедливою вартістю можуть розумітися різні концепції, такі як ринкова вартість, відновлювальна вартість за врахуванням зносу, «поточна ринкова вартість» та інші [56].

Ринкова вартість є показником, що розраховується, і для її визначення можуть застосовуватися різні методи, такі як затратний метод, метод порівняння продажів, капіталізованого доходу та дисконтованих грошових потоків. Ці методи можуть стати основою для оцінки справедливої вартості, проте остаточна справедлива вартість враховуватиме стан активів та їхнє призначення.

Умови, за яких можна використовувати справедливу вартість, включають наявність активного ринку, доступність інформації про ціни, обізнаність і незалежність сторін угоди, компетентність та можливість підтвердження

незалежним професійним оцінювачем.

Якщо існує активний ринок, справедлива вартість визначається ринковою ціною; у випадку його відсутності використовуються суб'єктивні оцінки, засновані на професійному судженні оцінювача. Найбільш достовірною оцінкою справедливої вартості є ринкова вартість на конкурентному ринку; якщо такого ринку немає з якихось причин, за оцінку може служити дисконтований дохід від активу. Якщо дохідність не може бути визначена надійно, справедливою вартістю служить відновлювальна вартість. При оцінці відновлювальної вартості враховуються поточні ціни на аналогічні засоби з урахуванням морального та фізичного зносу [56].

Для визначення реальної вартості необхідно скористатися інформацією, що має документальне підтвердження ринкової ціни об'єктів основних засобів.

Оскільки завдання визначення справедливої ринкової вартості є складним розрахунково-аналітичним завданням, підприємство може вирішити цю проблему, залучивши незалежного оцінювача, який повинен мати відповідну підготовку, досвід і сертифікат на проведення оціночних робіт. Оцінювач встановлює справедливу вартість основного засобу, використовуючи розроблені методики, і видавати підтверджуючий документ – висновок про вартість оцінюваного об'єкта. Визначена незалежним оцінювачем вартість об'єкта повинна бути засвідчена в обліковій політиці та документально в аналітичному обліку [7].

У сучасних умовах господарювання одним із ключових факторів економічного зростання більшості підприємств є впровадження та реалізація гнучкої амортизаційної політики. Це зумовлено тим, що амортизаційні відрахування займають провідне місце в структурі джерел фінансування відтворення основних засобів. Практика показує, що на мікроекономічному рівні система амортизації розглядається як важливий елемент у вирішенні завдань відтворювального характеру та оновлення фінансових ресурсів основних засобів.

Термін «амортизація» визначається однаково як за національними, так і за міжнародними стандартами. Його суть полягає в систематичному розподілі вартості об'єкта основних засобів, який підлягає амортизації, протягом терміну

його корисної експлуатації [19; 32].

П(С)БО 7 визначено, що «об'єктом амортизації є вартість усіх основних засобів, крім вартості землі, природних ресурсів і капітальних інвестицій» [32].

Методами нарахування амортизації у НП(С)БО 7 та МСБО 16 є: «прямолінійний та виробничий (метод суми одиниць продукції). Проте НП(С)БО 7 ще визначає три методи: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, а МСБО 16 включає в себе метод зменшення залишку. МСБО 16 «Основні засоби» не містить вичерпного переліку методів амортизації основних засобів, які слід використовувати для розрахунку. В ньому зазначено, що головне те, щоб використовуваний метод відображав схему, за якої підприємство споживає економічну вигоду, отриману від активу» [19; 32].

В НП(С)БО 7 зазначено, що «нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт став придатним для корисного використання» [32].

Відповідно до міжнародних стандартів, амортизацію починають нараховувати, коли актив стає придатним для використання, тобто при доставці до місця розташування та приведенні у відповідний стан згідно з визначеним управлінським персоналом способом експлуатації. Нарухування амортизації не припиняється, якщо актив не використовується або виходить з активного використання, доки актив не буде повністю амортизований [19].

Амортизація активу може припинятися на ранішу із двох дат: коли актив класифікують як утримуваний для продажу (або включають до ліквідаційної групи, яку класифікують як утримувану для продажу), або на дату припинення визнання активу [19].

Нормами НП(С)БО 7 передбачено також призупинення нарахування амортизації на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації об'єкта основних засобів.

Строк корисної експлуатації активу визначається, враховуючи очікувану корисність для підприємства. Політика управління активами може включати в себе вибуття після певного часу або після споживання частки економічних вигід. Такий

строк значною мірою базується на досвіді використання подібних активів [32].

Майбутні економічні вигоди, що втілені в активі, споживаються підприємством головним чином через використання активу. Однак технічне або комерційне старіння, а також моральний і фізичний знос активу, коли його не використовують, часто призводять до зменшення очікуваних економічних вигід від активу. При визначенні корисного строку експлуатації активу слід враховувати наступні чинники:

- очікуване використання активу, яке оцінюється на основі очікуваної потужності або фізичної продуктивності активу;
- очікуваний фізичний та моральний знос, що залежить від операційних факторів, таких як кількість робочих годин, протягом яких актив має бути використаний, програма ремонту та технічного обслуговування підприємства, а також від науково-технічного прогресу;
- технічний або комерційний знос, що виникає через зміни та вдосконалення виробництва або від зміни ринкового попиту на вироблені активом продукти чи послуги;
- правові або подібні обмеження використання активу, такі як закінчення строку пов'язаної з ним оренди.

Витрати на утримання основного засобу залежать від його строку корисного використання. Зі збільшенням строку експлуатації зменшуються постійні витрати, переважно за рахунок амортизаційних відрахувань, що призводить до зниження собівартості. Однак це супроводжується збільшенням ремонтно-експлуатаційних витрат, що може призвести до збільшення собівартості продукції. Навпаки, скорочення строку експлуатації призводить до зростання постійних витрат і зменшення ремонтно-експлуатаційних витрат на одиницю продукції [11].

Для наближення бухгалтерського обліку до податкового раціональнішим є використання прямолінійного методу амортизації. Цей метод передбачає, що амортизація залежить виключно від тривалості терміну служби. Протягом визначеного терміну використання основних засобів амортизаційні відрахування залишаються однаковими, а накопичений знос збільшується рівномірно. Однак цей

метод не сприяє швидкому поверненню витрат на придбання обладнання, особливо того, яке швидко морально застаріває.

При виборі методу нарахування амортизації підприємствам слід ретельно враховувати переваги та недоліки кожного методу, особливо в контексті конкретних виробничих умов. Ці аспекти узагальнені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика методів нарахування амортизації основних засобів

Сутність методу	Переваги та недоліки
Прямолінійний – «відношення вартості, яка амортизується, на строк корисного використання основного засобу»	Перевагами цього методу є його легкість розрахунку і той факт, що вартість об'єкта ОЗ списується рівномірно протягом усього строку його експлуатації. Однак метод має свої недоліки, такі як відсутність урахування морального зносу та недостатня увага до факторів, що можуть призвести до зростання витрат на ремонт протягом періоду використання.
Зменшення залишкової вартості – «добуток залишкової вартості основного засобу та річної норми амортизації – різниця = між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість»	Перевагами даного методу є те, що в початкові роки експлуатації ОЗ накопичується значна сума коштів, яка в подальшому може бути використана для його відновлення. Проте метод має свої недоліки, такі як обов'язкова наявність ліквідаційної вартості, що може становити певне обмеження.
Прискореного зменшення залишкової вартості – «добуток залишкової вартості основного засобу та подвійної річної норми амортизації, обчисленої, виходячи із строку корисного використання»	Перевагами даного методу є можливість відшкодування до 60-70% вартості об'єкта ОЗ протягом першої половини терміну його експлуатації. Однак метод має свої недоліки, такі як використання відповідної прискореної норми нарахування зносу, що визначається суб'єктивно в облікових цілях.
Кумулятивний – «добуток вартості, що амортизується та кумулятивного коефіцієнта, який є відношенням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання основного засобу до суми числа років його корисного використання»	Перевагами даного методу є те, що у перші роки експлуатації більша частина вартості амортизується, а також забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт ОЗ, які припадають на останні роки їх використання. Однак метод є трудомістким.
Виробничий – «добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації, яка є відношенням вартості, яка амортизується, на плановий обсяг продукції (робіт, послуг). Застосовується, коли технічний стан основних засобів залежить від кількості виробленої продукції»	Перевагою даного методу є його зручність у використанні при визначенні амортизації для автотранспорту (в залежності від пробігу), верстатів та будь-якого виробничого обладнання. Однак існує складність визначення виробітку окремих ОЗ, і Податковий кодекс України не передбачає застосування даного методу.

Джерело: сформовано автором на основі [194; 32]

Стимулююча роль амортизації посилюється при використанні методів прискореної амортизації, таких як метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний метод. Ці методи дозволяють підприємствам списувати значні суми амортизації в перші роки експлуатації основних засобів, зменшуючи базу оподаткування та надаючи можливість використовувати заощаджені кошти як інвестиційний ресурс для придбання додаткових основних засобів.

Підприємства мають широкий вибір щодо встановлення строків корисного використання та методів нарахування амортизації для окремих об'єктів основних засобів. Немає жодних жорстких рекомендацій щодо використання лише одного методу амортизації чи обмежень на застосування різних методів для одного об'єкта основних засобів.

Вибір методу нарахування амортизації є важливою частиною господарсько-фінансової стратегії підприємства, яка дозволяє ефективно управляти витратами, накопичувати фінансові ресурси та раціонально їх використовувати для потреб відновлення необоротних активів [36].

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів

При веденні обліку основних засобів та складанні звітності важливим є вивчення нормативно-правового регулювання, яке можна систематизувати на чотири рівні:

I рівень – законодавчий, включає основні законодавчі акти, такі як Конституція України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

II рівень – нормативний, представлений Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», яке регулює методологічні аспекти обліку основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

III рівень – методичний, включає інструкції та методичні рекомендації, такі

як Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, а також інші методичні матеріали.

IV рівень – організаційний, включає внутрішні документи підприємства, такі як накази про облікову політику, робочий план рахунків, накази про проведення інвентаризації, посадові інструкції та інші регламентуючі документи.

Ця чотирирівнева система нормативно-правового регулювання визначає засади та порядок ведення обліку основних засобів і встановлює відповідальність за цей процес на різних рівнях управління.

Важливим законодавчим актом, що регулює облік основних засобів є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Цей закон «визначає правові засади організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Згідно даного документу бухгалтерський облік є обов'язковим, ведеться всіма підприємствами, оскільки фінансова, статистична, податкова та інші види звітності, ґрунтуються на даних цієї системи. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві, відповідальність за правильність його ведення несе власник або уповноважений орган, який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів» [44].

Податковим кодексом України визначається поняття амортизації, вартості, що амортизується, первісної, ліквідаційної вартості, класифікація основних засобів у залежності від строку їх корисного використання та об'єкти основних засобів, що підлягають амортизації [38].

Вагома роль відводиться НП(С)БО 7 «Основні засоби». Це положення «визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Зокрема, у даному документі наводяться критерії визнання об'єкта основних засобів активом, прописані методи оцінки, переоцінки та амортизації основних засобів, врегульовано формування інформації

про зменшення корисності та вибуття основних засобів, а також порядок розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності» [32].

Нормативно-правові документи, якими регулюється облік основних засобів на підприємстві наведені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Нормативне регулювання обліку основних засобів

Скорочена назва документа	Повна назва	Ким затверджено
НП(С)БО 7 [32]	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	Наказ Міністерства фінансів від 27.04.2000 р. № 92
НП(С)БО 14 [27]	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»	Наказ Міністерства фінансів від 31.01.2000 р. № 20
НП(С)БО 27 [29]	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність»	Наказ Міністерства фінансів від 07.11.2003 р. № 617
НП(С)БО 28 [30]	Зменшення корисності активів	Наказ Міністерства фінансів від 24.12.2004 р. № 817
ПКУ [38]	Податковий кодекс України (пп. 14.1.138; пп. 138.3.2; пп. 138.3.3; п. 43 підрозділу 4 розділу XX)	ВР: №2755-VI від 02.12.2010 р.
Методичні рекомендації № 561 [45]	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів	Наказ Міністерства фінансів від 30.09.2003 р. № 561
Порядок № 818 [51]	Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору*	наказом Міністерства фінансів від 13.09.2016 р. № 818
Для підприємств, що застосовують МСФЗ:		
МСБО 16 [19]	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»	IASB** (Лондон)
МСБО 17 [20]	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Оренда»	IASB** (Лондон)
МСФЗ 5 [22]	Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»	IASB** (Лондон)
* придатний для інших суб'єктів господарювання, не тільки держсектору; **офіційний переклад українською мовою на сайті ВРУ.		

Окрім НП(С)БО 7 ведення обліку основних засобів регулюють ще ряд стандартів, а саме:

НП(С)БО 14 «Оренда» «визначає методологічні засади формування інформації в бухгалтерському обліку про оренду необоротних активів та розкриття її у фінансовій звітності. Зокрема, виділяє фінансову та операційну оренду, і відповідним чином надає інформацію про ведення обліку оренди як в орендаря, так і в орендодавця, а також розкриття інформації у примітках до фінансової

звітності» [27].

НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» «визначає критерії визнання та оцінки необоротних активів, утримуваних для продажу, визнання та оцінку припиненої діяльності, та визначає інформацію, що наводиться в примітках до фінансової звітності про активи та групи вибуття, утримувані для продажу, а також припинену діяльність» [29].

У НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» «наводяться критерії визнання та оцінки зменшення корисності активів, зокрема необоротних активів, визначає порядок формування інформації про облік відновлення корисності активу, зменшення та відновлення корисності групи активів, яка генерує грошові потоки та її розкриття у примітках до фінансової звітності» [30].

НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» «визначає критерії визнання та оцінки інвестиційної нерухомості, умови переведення основних засобів до складу інвестиційної нерухомості та виведення зі складу інвестиційної нерухомості, вибуття інвестиційної нерухомості, та відображення цих операцій у примітках до фінансової звітності» [31].

У плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, для ведення обліку основних засобів призначено рахунок 10 «Основні засоби» [47]. Крім цього затверджено Інструкцію про застосування плану рахунків, що «спрямована на забезпечення єдності відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках і субрахунках. В згаданій інструкції наведено коротку характеристику та призначення синтетичних рахунків і субрахунків, типову схему реєстрації та групування інформації про господарські операції» [47].

Важливим документом з обліку основних засобів є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, який «встановлює єдині вимоги щодо порядку проведення інвентаризацій основних засобів установами і організаціями, визначає завдання інвентаризації, наводить терміни проведення та перелік активів щодо яких є обов'язкова інвентаризація» [49].

До найважливіших нормативних документів, пов'язаних з обліком основних

засобів, відносяться Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. Ці рекомендації включають класифікацію основних засобів та надають методологічні вказівки щодо обліку операцій, таких як надходження, ремонт, поліпшення, переоцінка, вибуття та амортизація основних засобів. Також вони містять рекомендації з обліку основних засобів, які перебувають в оренді. У додатку до цих методичних рекомендацій містяться стандартні кореспонденції рахунків для бухгалтерського обліку операцій із зазначеними активами [45].

Організаційний рівень регулювання обліку основних засобів передбачає формування наказу про облікову політику. У цьому наказі щодо об'єктів основних засобів мають бути враховані всі ключові питання, щодо яких існують альтернативні рішення. Спрямованість повинна бути на вибір принципів і методів, які сприятимуть формуванню достовірних фінансових показників стосовно результатів діяльності підприємства.

Отже, нормативно-правове регулювання обліку основних засобів спрямоване на встановлення єдиної системи принципів, методів та стандартів бухгалтерського обліку цих активів для забезпечення чіткості, об'єктивності та порівняності фінансової звітності підприємств і організацій.

1.3. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Монделіс Україна»

ПрАТ «Монделіс Україна» (далі – Компанія) є юридичною особою, яка створена згідно з вимогами українського законодавства. Товариство є власником обмеженої частки акцій та материнською компанією для Товариства з обмеженою відповідальністю «Чіпси Люкс», яке, на 31 грудня 2022 року, є її повністю контрольованим підприємством (попередньо – 100% власності зі станом на 31 грудня 2021 року).

Станом на 31 грудня 2022 року єдиним акціонером ПрАТ «Монделіс Україна» є Mondelez Nederland Services B.V. (Нідерланди), яке діє в галузі виробництва снєків для Mondelez International Inc., яка є кінцевою материнською компанією. ПрАТ «Монделіс Україна» функціонує як юридична особа,

zareєстрована відповідно до законодавства України (код ЄДРПОУ 00382220), і повністю виконує свої зобов'язання з оподаткування [57].

Історія Компанії має свій початок у 1994 році, коли вона була сформована через реорганізацію ДП «Шоколадна фабрика «Україна» із подальшою зміною назви на ВАТ «Крафт Якобз Сушард Україна». У 2000 році назву змінено на ВАТ «Крафт Фудз Україна», а в 2001 році компанія змінила організаційно-правову форму на ЗАТ. У 2011 році відбулася ще одна зміна організаційно-правової форми на ПАТ, а в 2013 році компанія отримала сучасну назву – «Монделіс Україна». У 2014 році Компанія здійснила процес реорганізації, який включав в себе відокремлення частини свого майна для створення нової юридичної особи – ПрАТ «Якобз Україна». Одночасно з цим Компанія змінила свою організаційно-правову форму та перейшла до статусу приватного акціонерного товариства [57].

Компанія здійснює діяльність в Україні відповідно до наступних видів економічної діяльності:

Код КВЕД 10.82 – «Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів (основний вид діяльності)»;

Код КВЕД 10.72 – «Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання»;

Код КВЕД 46.36 – «Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами»;

Код КВЕД 46.38 – «Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками».

Головною сферою діяльності Компанії є виробництво та реалізація різноманітних снеків, таких як шоколад, печиво, бісквіти, жувальна гумка та льодяники. Компанія займається розподілом як власних продуктів, так і товарів, виготовлених іншими підприємствами глобального концерну Mondelez International на українському ринку. Також компанія експортує певний асортимент продукції, який виробляється як в Україні (на Тростянецькій кондитерській фабриці та Вишгородській чипсовій), так і за межами країни.

Продукція компанії продається в Україні через місцевих дистриб'юторів та

ключових клієнтів, включаючи великі українські роздрібні мережі. Крім того, компанія здійснює експортні операції до численних країн світу. Бренди, під якими продається продукція в Україні, включають в себе: Ведмедик «БАРНІ», Belvita, «Корона», «Люкс», «Milka», «Oreo», «TUC», «Dirol», «Halls».

Основними конкурентами Компанії на українському ринку є підприємства, що входять до груп Roshen, Nestle, Pepsi та Mars. Крім того, Компанія здійснює управління Тростянецькою кондитерською фабрикою, розташованою в Сумській області. Основним напрямком діяльності дочірнього підприємства є виробництво картопляних чіпсів. Це підприємство спеціалізується на виробництві та розповсюдженні власних продуктів під торговою маркою «Люкс» як на внутрішньому ринку України, так і за його межами.

Основна діяльність дочірнього підприємства полягає у виробництві картопляних чіпсів. Дочірнє підприємство здійснює дистрибуцію власних продуктів під торговими марками «Люкс», на ринку України та за кордоном [57].

Для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства використаємо техніко-економічний аналіз. Система техніко-економічних показників надає можливість адекватно оцінити діяльність конкретного підприємства і порівняти його результати в динаміці. Результати техніко-економічного аналізу ПрАТ «Монделіс Україна» представлені у таблиці 1.4.

За даними табл. 1.4 можна зробити наступні висновки.

Чистий дохід від реалізації продукції зростає у 2021 році на 17,67%, що свідчить про позитивні тенденції у сфері реалізації продукції. Однак у 2022 році відбулося різке зниження – на 43,79%, що може зумовлено різними факторами, такими як зміни в ринкових умовах та загальна економічна криза в умовах війни.

Собівартість реалізованої продукції зростає на 22,62% у 2021 році та зменшується на 49,82% у 2022 році відносно базового 2020 року.

Зміна чистого доходу та собівартості реалізації викликає зменшення валового прибутку у 2021-2022 роках на 5,28% та на 15,86% відповідно. Операційний прибуток зменшується у 2021-2022 роках на 15,88% та 63,84% відповідно порівняно з базовим періодом.

Основні техніко-економічні показники ПрАТ «Монделіс Україна»

Показники	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Відхилення 2021 року до 2020 року		Відхилення 2022 року до 2020 року	
				Абсолютне	Відн., відсотків	Абсолютне	Відн., відсотків
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	7229422	8506944	4063596	1277522	17,67	-3165826	-43,79
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	5946816	7292108	2984380	1345292	22,62	-2962436	-49,82
Валовий прибуток, тис. грн.	1282606	1214836	1079216	-67770	-5,28	-203390	-15,86
Фінансові результати від операційної діяльності, тис. грн.	639319	537801	231194	-101518	-15,88	-408125	-63,84
Чистий прибуток, тис. грн.	532060	433365	-305277	-98695	-18,55	-837337	-
Рентабельність продажів, відсотків	7,36	5,09	-7,51	-2,27	-30,78	-14,87	-
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	3860139	4189758	3665194	329619	8,54	-194945	-5,05
Коефіцієнт оборотності активів	1,87	2,03	1,11	0,16	8,41	-0,76	-40,80
Середньорічна вартість основних засобів (залишкова вартість), тис. грн.	1583193	1680798,5	1560564	97605,5	6,17	-22629	-1,43
Фондовіддача, грн./грн.	4,57	5,06	2,60	0,49	10,84	-1,96	-42,98
Фондоозброєність, тис. грн./чол.	1778,87	1965,85	2129,01	186,98	10,51	350,14	19,68
Середньооблікова кількість штатних працівників, чол.	890	855	733	-35	-3,93	-157	-17,64
Фонд оплати праці, тис. грн.	247320,00	295026,00	317836,00	47706,00	19,29	70516,00	28,51
Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	23157,30	28754,97	36134,15	5597,67	24,17	12976,85	56,04
Продуктивність праці, тис. грн. / працівника	8122,95	9949,64	5543,79	1826,70	22,49	-2579,16	-31,75

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності [57]

Спостерігається зменшення чистого прибутку у 2021 році порівняно з 2020 роком на 15,55%. У 2022 році діяльність підприємства збиткова.

Внаслідок зменшення чистого прибутку відбувається зниження показників рентабельності продажів з 7,36% у 2020 році до 5,09% у 2021 році. У 2022 році на 1 грн. чистого доходу підприємства припадає 7,51 коп. непокритого збитку.

Оборотність активів, відомий також як Total Asset Turnover, є показником ефективності використання активів у діяльності компанії. Цей коефіцієнт визначається як співвідношення між виручкою та середньорічною сумою активів і вказує на те, скільки продуктів та послуг було реалізовано за певний період на кожну гривню, яку компанія вклала в свої активи.

У 2021 році відбулося певне зростання коефіцієнта на 0,16 відносно 2020 року, що свідчить про поліпшення ефективності використання активів. Однак у 2022 році спостерігається суттєвий зворотний тренд, і коефіцієнт зменшився на 40,80% відносно 2020 року.

Фондовіддача – це показник ділової активності підприємства, який визначає ефективність використання основних засобів. Він відображає, скільки продукції чи послуг генерується на кожну гривню фінансових ресурсів, вкладених у основні засоби компанії. Розраховується як відношення виручки до середньорічної вартості основних засобів, при цьому ураховується залишкова сума вартості цих засобів.

У 2021 році спостерігалось зростання показника на 0,49 грн./грн. або 10,84% порівняно з 2020 роком. Однак у 2022 році відбулося значуще зниження, фондівіддача скоротилася на 1,96 грн./грн. або 42,98% відносно 2020 року.

Фондоозброєність – це показник оснащеності праці виробничими основними засобами. Визначається відношенням середньорічної балансової вартості виробничих основних засобів до середньооблікової чисельності робітників або працівників. У звітних роках спостерігається зростання показника, але це відбувається, переважно, за рахунок зменшення середньооблікової чисельності працівників.

Середньооблікова кількість штатних працівників суттєво зменшилася з 890 у 2020 році до 733 у 2022 році.

Фонд оплати праці зростає у 2021 році на 19,29%, а у 2022 році на 28,51% відносно базового 2020 року.

Продуктивність праці збільшується у 2021 році на 22,49%, а у 2022 році спостерігається її зменшення на 31,75%.

Основною умовою ефективного використання трудових ресурсів підприємства є перевищення темпів росту продуктивності праці на темпами росту фонду оплати праці. У 2022 році ця вимога порушується.

Обставини непереборної дії, що виникли 24 лютого 2022 року внаслідок військової агресії російської федерації, призвели до серйозного впливу на фінансові показники діяльності Компанії у період з 2020 по 2022 роки. Тимчасова окупація міста Тростянець, включаючи територію фабрики, і активні бойові дії на території підприємства призвели до тимчасового припинення виробничої діяльності. Це викликало суттєве зниження чистого доходу на 44%, собівартості реалізованої продукції на 50% та витрат на збут на 32% за вказаний період.

Зростання інших операційних доходів пояснюється отриманням фінансової підтримки від материнської Компанії у 2022 році. Саме через тимчасове припинення виробничої діяльності спостерігалось зменшення адміністративних витрат та витрат на збут, а також збільшення інших операційних витрат.

Висновки до розділу 1

У даному розділі визначено сутність основних засобів як об'єкту бухгалтерського обліку, проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку даного виду активів та надано техніко-економічну характеристику досліджуваного підприємства.

Встановлено, що основні засоби є ключовим об'єктом бухгалтерського обліку. Сутність основних засобів полягає у їхній значущості для виробництва та надання продукції чи послуг. Вони підлягають амортизації, що дозволяє розподілити їхню вартість протягом терміну корисного використання. Облік основних засобів важливий для ефективного фінансового управління та визначення

їхнього впливу на фінансовий стан підприємства. Вибір методів нарахування амортизації та встановлення строків корисного використання є стратегічними рішеннями, що впливають на бухгалтерський облік та фінансову стійкість підприємства.

Визначено, що нормативно-правові акти встановлюють загальноприйняті правила та процедури для визначення, класифікації, оцінки та відображення основних засобів у фінансовій звітності. Регулювання спрямоване на створення умов для порівняння фінансових показників різних підприємств та галузей, щоб інвестори, кредиторі та інші зацікавлені сторони могли приймати інформовані рішення. Встановлення стандартів і принципів сприяє об'єктивності у визначенні вартості, амортизації та інших аспектів обліку основних засобів.

Нормативні акти розподіляють відповідальність за правильний облік між різними рівнями управління та передбачають системи контролю за дотриманням встановлених правил.

Відзначено, що ПрАТ «Монделіс Україна» є важливим учасником на ринку виробництва снєків, таких як шоколад, печиво, жувальна гумка та інші. За свою історію, вона зазнала кількох організаційно-правових змін та реорганізацій, що свідчить про адаптованість до змін у бізнес-середовищі. Компанія повністю належить Mondelez Nederland Services B.V. (Нідерланди), що є частиною глобального концерну Mondelez International Inc. Такий структурний підхід може забезпечити потрібний рівень контролю та ресурсів для ефективної діяльності.

Техніко-економічний аналіз показників за останні роки вказує на значне зниження чистого доходу, собівартості та валового прибутку у 2022 році через вплив військової агресії та тимчасового припинення виробничої діяльності. Такі обставини також вплинули на показники рентабельності та ефективності використання активів.

Враховуючи ці аспекти, можна зробити висновок, що діяльність ПрАТ «Монделіс Україна» визначається не лише економічними факторами, але й геополітичними та стратегічними умовами, що потребують гнучкості та адаптації до змін.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»

2.1. Особливості первинного обліку основних засобів та правила документообігу

Бухгалтерський облік ПрАТ «Монделіс Україна» регламентується Обліковою політикою, що розроблена на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО), інших нормативно-правових актів з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності та з метою визначення Облікової політики як сукупності принципів, методів і процедур, що забезпечить об'єктивне відображення фінансового стану і результатів господарської діяльності ПрАТ «Монделіс Україна» та Філій Товариства, що входять до його складу [57].

Облікова політика підприємства – «це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та надання фінансової звітності» (ст. 1 Закону про бухгалтерський облік та частина перша п. 3 НП(С)БО 1). Кожне підприємство «має право визначати свою облікову політику, самостійно погоджуючи її з власником або уповноваженим органом відповідно до статутних документів» (частина п'ята ст. 8 Закону про бухоблік) [32; 44].

Відповідно до статутних документів на підприємстві ведеться бухгалтерський, податковий, статистичний, оперативний та управлінський облік результатів господарської діяльності.

Облікова політика підприємства щодо основних засобів складається з великої кількості різнорідних і нерівноцінних елементів, а саме:

- визнання основних засобів та встановлення вартісного критерію для відокремлення основних засобів і малоцінних необоротних матеріальних активів;
- первісна оцінка;
- методи нарахування амортизації та визначення у зв'язку з цим складу об'єктів та строків корисного використання окремих об'єктів основних засобів та

їх груп;

- визначення ліквідаційної вартості основних засобів;
- обґрунтування необхідності та порядку проведення переоцінок;
- відображення в обліку витрат на поліпшення основних засобів;
- диференціація підходів в обліку основних засобів як об'єктів промислової

та інвестиційної власності тощо [57].

Елементи облікової політики щодо основних засобів наведені на рис. 2.1.

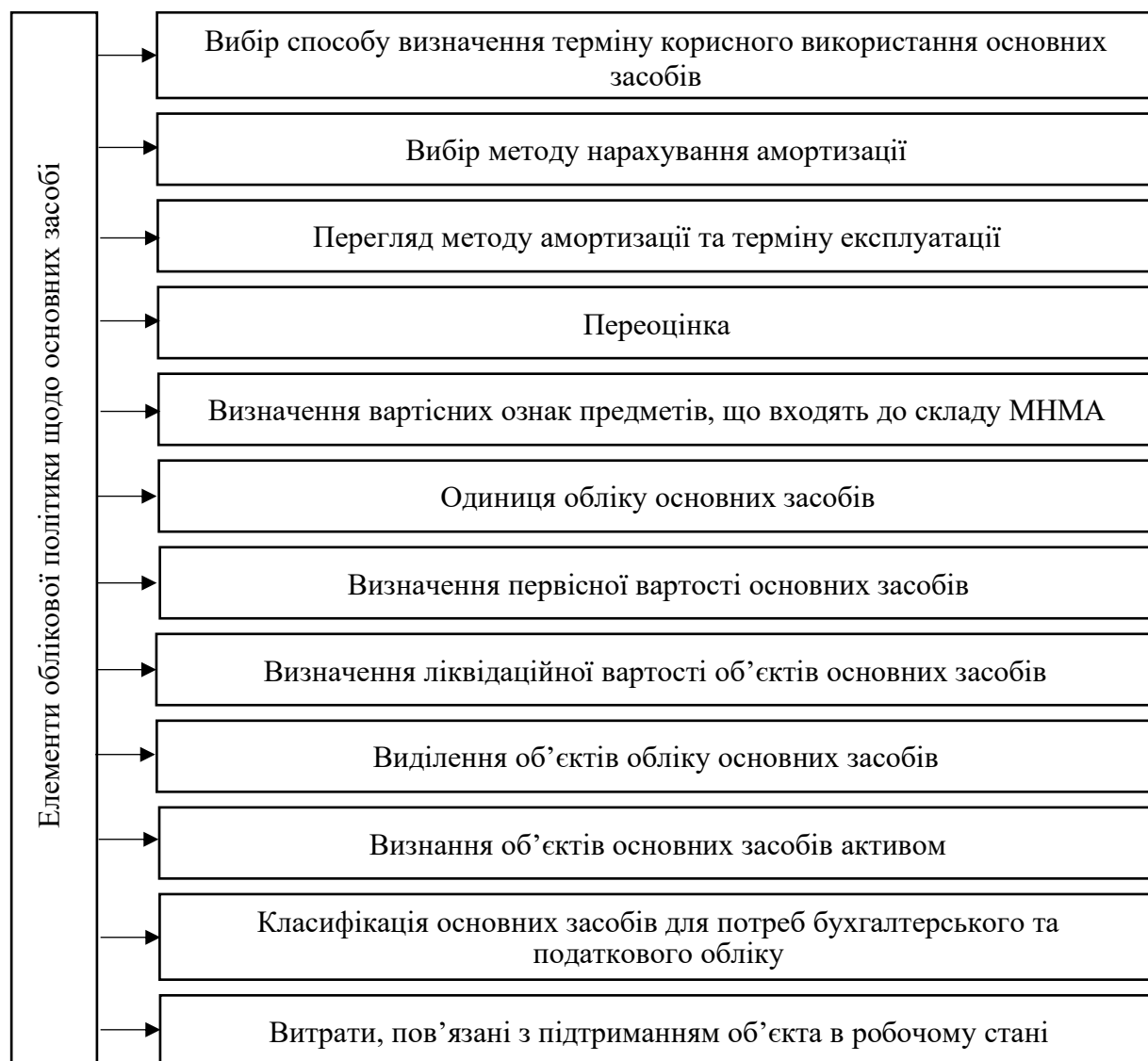

Рисунок 2.1 – Елементи облікової політики щодо основних засобів

Джерело: сформовано автором на основі [32; 44]

Основні засоби придбані (створені) зараховуються на баланс за первісною вартістю. Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат,

пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта, у порядку, встановленому нормативними документами з бухгалтерського обліку.

Безоплатно отримані основні засоби зараховуються на баланс за їх справедливою вартістю на дату отримання.

Первісною вартістю основних засобів, що внесені до статутного капіталу, та закріплені на праві господарського відання при його створенні, визнається їх ринкова вартість, визначена незалежним оцінювачем [57].

ПрАТ «Монделіс Україна» встановлює ліквідаційну вартість та строк корисного використання основних засобів при їх визнанні активами. Ліквідаційна вартість має відповідати очікуваному отриманню коштів від реалізації необоротних активів після закінчення їхнього корисного використання, враховуючи витрати на продаж. Первісна вартість збільшується витратами на поліпшення об'єкта, і залишкова вартість зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією. Переоцінка об'єкта основних засобів відбувається з урахуванням їхньої групи, а результати переоцінки відображаються в бухгалтерському обліку відповідно до стандартів [57].

Під час інвентаризації придатних для використання об'єктів основних засобів з нульовою залишковою вартістю робоча інвентаризаційна комісія пропонує визначити їх справедливу та ліквідаційну вартість, що фіксується в протоколі. Після затвердження результатів інвентаризації проводиться дооцінка цих об'єктів відповідно до законодавства про оцінку майна. Малоцінні необоротні матеріальні активи і бібліотечні фонди не підлягають переоцінці. При нарахуванні амортизації дооцінених об'єктів використовується альтернативний метод зменшення капіталу у дооцінках. Перевищення попередніх дооцінок над уцінками об'єкта основних засобів включається до нерозподіленого прибутку, зменшуючи капітал у дооцінках. Ці дані обов'язково реєструються в аналітичному обліку основних засобів [57].

Об'єктом амортизації основних засобів є їх первісна або переоцінена

вартість, зменшена на ліквідаційну вартість. Амортизація нараховується за прямолінійним та виробничим методами. Прямолінійний метод визначає щорічну амортизацію як вартість, що амортизується, поділену на строк корисного використання. Виробничий метод використовує місячну амортизацію, обчислену за фактичним обсягом продукції та виробничою ставкою. Очікувані строки корисного використання встановлюються наказом компанії. При ліквідації об'єкта основних засобів матеріальні цінності відображаються як інший дохід та оприбутковуються на рахунки обліку матеріальних запасів за обґрунтованою ціною, визначеною комісією по обліку активів [57].

Від організації документального оформлення залежить успіх організації обліку основних засобів, як і інших необоротних активів. На цьому ґрунтується система бухгалтерського обліку, оскільки вона завжди починається з первинного обліку як першої облікової процедури, без якої неможливий подальший синтетичний та аналітичний облік.

Організуючи документальне оформлення руху основних засобів, слід пам'ятати, що переважну більшість первинних документів складають акти, які (в одному або двох примірниках, залежно від господарської операції) складає комісія, яка призначається наказом керівника підприємства. Завдання бухгалтера – після затвердження акту перевірити його за різними ознаками (формальними, по суті господарських операцій, арифметичними і, при необхідності, зустрічними), а потім здійснити бухгалтерську обробку документів та зафіксувати їх у відповідних бухгалтерських регістрах.

Організація обліку основних засобів на підприємстві регламентована Наказом про облікову політику, в якому розкривається порядок їх оцінки, амортизації, організації аналітичного та синтетичного обліку.

Основні засоби надходять на підприємство в результаті капітальних інвестицій, придбання за плату в інших підприємств і осіб, надходження від інших підприємств або осіб безоплатно, внеску засновників до статутного капіталу підприємства, оприбуткування надлишку під час інвентаризації основні засоби та внутрішнього переміщення.

Основні засоби зараховуються на баланс підприємства за собівартістю, яка залежить від способу їх надходження на підприємство. Порядок формування первісної вартості основних засобів наведено на рис. 2.2.

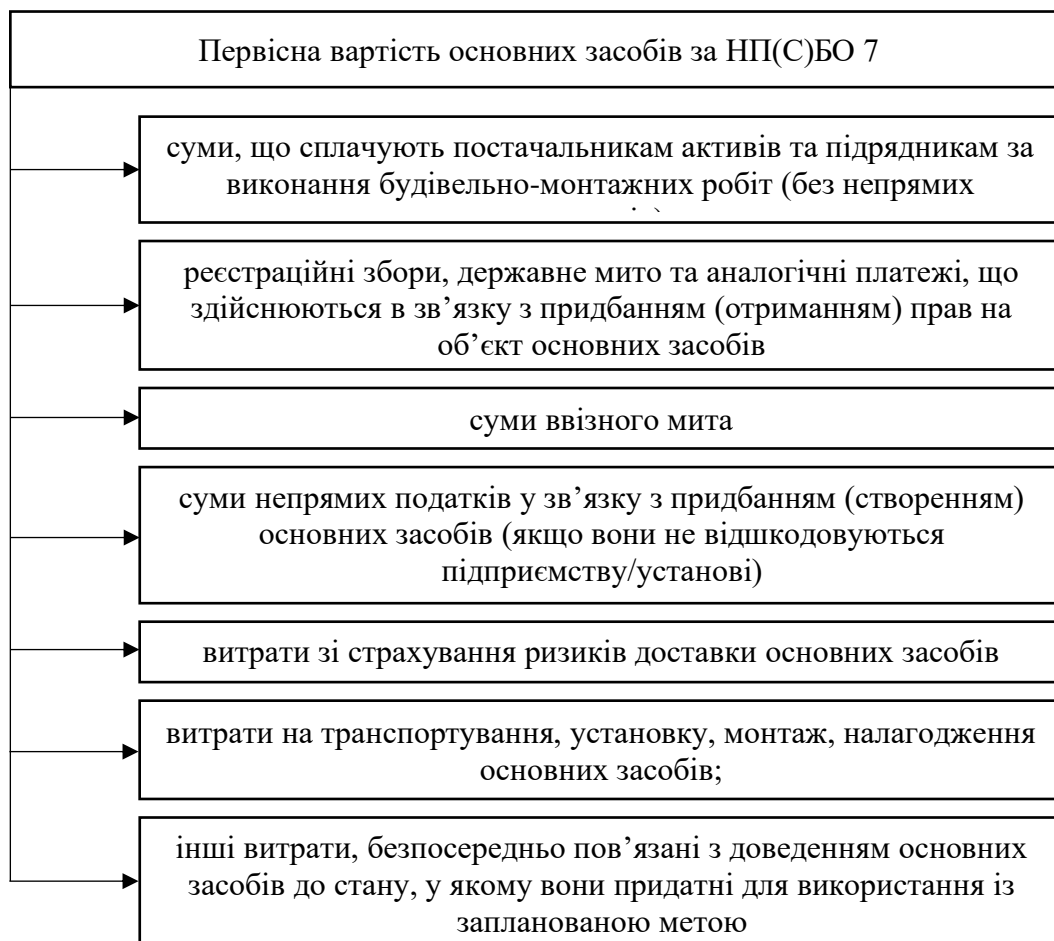

Рисунок 2.2 – Формування первісної вартості основних засобів

Джерело: побудовано автором на основі [32]

Основні засоби вибувають з підприємства у зв'язку з ліквідацією, передачею, реалізацією чи виявленням нестачі під час інвентаризації.

Введення основних засобів в експлуатацію здійснюється спеціальною комісією, створеною на підприємстві, яка включає представників різних відділів, таких як головний механік, інженер з техніки безпеки та бухгалтер [57].

Придбання та введення в експлуатацію об'єктів основних засобів фіксуються комісією за допомогою актів введення в експлуатацію.

Типові форми первинної документації з обліку основних засобів представлені в табл. 2.1.

Первинні документи з обліку основних засобів

Назва документу	Примітки
Акт введення в експлуатацію основних засобів	Застосовується «для оформлення господарських операцій із зарахування об'єктів незавершених капітальних інвестицій до складу основних засобів, які придбані, створені (виготовлені), а також для введення в експлуатацію безоплатно отриманих основних засобів»
Акт приймання-передачі основних засобів	Застосовується «для оформлення господарських операцій з безоплатного отримання та передачі основних засобів, крім безоплатної передачі основних засобів, а також застосовується для передачі основних засобів покупцю у разі їх відчуження»
«Акт внутрішнього переміщення основних засобів»	Застосовується «для оформлення господарських операцій з руху основних засобів в межах суб'єкта господарювання»
«Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів»	Застосовується «для оформлення господарських операцій з передачі основних засобів на ремонт, реконструкцію чи модернізацію»
«Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів»	Застосовується «для оформлення господарських операцій з приймання основних засобів після ремонту, реконструкції та модернізації»
«Акт списання основних засобів (часткової ліквідації)»	Застосовується «для оформлення господарських операцій з вибуття основних засобів (крім транспортних засобів та документів бібліотечного фонду) у разі повної ліквідації або вибуття частини об'єкта основних засобів при частковій ліквідації»
«Акт списання транспортних засобів»	Застосовується «для оформлення господарських операцій з вибуття транспортних засобів внаслідок їх зношення, знищення в результаті аварій, стихійного лиха тощо»
«Інвентарна картка обліку об'єкта основних засобів»	Є «регістром аналітичного обліку основних засобів і відкривається на об'єкт основних засобів бухгалтерською службою в одному примірнику та заповнюється на підставі акта введення в експлуатацію основних засобів, акта приймання-передачі основних засобів, технічної та іншої супровідної документації, а також інших первинних документів»
«Інвентарна картка групового обліку основних засобів»	Є «регістром аналітичного обліку і застосовується для групового обліку однорідних об'єктів основних засобів, які мають одне і те саме призначення, однакову технічну характеристику і вартість»
«Інвентарна картка обліку тварин і багаторічних насаджень»	Є «регістром аналітичного обліку і застосовується для індивідуального обліку тварин і багаторічних насаджень»
«Розрахунок амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів)»	Застосовується «для визначення суми амортизації об'єктів основних засобів із зазначенням періоду, за який нараховується амортизація»
«Акт переоцінки основних засобів»	Застосовується «для визначення суми дооцінки та уцінки об'єктів основних засобів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку»

Джерело: сформовано автором на основі [51]

Кожен об'єкт реєструється окремим актом та включається до списку основних засобів. Виняток можливий лише для однотипних об'єктів, таких як інвентар, інструменти, обладнання, які мають однакову вартість і приймаються одночасно. Перший примірник акта передається в бухгалтерію для відображення в інвентарній картці, а технічна документація додається до акта та передається відділам (не зберігається в бухгалтерії) [51].

При прийманні основних засобів акт складається в одному примірнику, при передачі на інше підприємство – у двох (для обох підприємств), при передачі до іншого підрозділу – також у двох, на підставі другого примірника акта працівник, який передає об'єкт основних засобів робить відповідний запис в інвентарному списку. Графік документообігу Акту введення в експлуатацію основних засобів наведений в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Графік документообігу Акту введення в експлуатацію основних засобів

Вид роботи	Місце виконання	Виконавець	Строк виконання
Огляд об'єкта необоротних активів	склад	комісія	Перед введенням об'єкта в експлуатацію
Складання Акту введення в експлуатацію ОЗ у 2-х примірниках (первісна вартість, назва, зал ринкова вартість)	склад	Комісія	У момент введення об'єктів експлуатацію
Підпис акту	склад	Голова та члени комісії	У день складання Акту приймання-передачі ОЗ
Затвердження акту	склад	Керівник	Протягом двох робочих днів після складання документа
Передача акту для обробки	бухгалтерія	Працівник із обліку ОЗ (бухгалтер)	В день з затвердження Акту до 16.00
Перевірка й обробка інформації Акту та внесення її до інвентарної картки	бухгалтерія	Працівник із обліку ОЗ (бухгалтер)	Протягом одного робочого дня після затвердження документа до 14.00
Передача Акту для фіксування інформації в системі реєстрів синтетичного обліку	бухгалтерія	Працівник із обліку ОЗ (бухгалтер)	Протягом одного робочого дня після затвердження до 18.00

Джерело: сформовано автором на основі [57]

Акт є єдиним первинним документом бухгалтерського обліку, в якому вказують склад комісії, детальну характеристику об'єкта, джерело придбання (спорудження), рік спорудження або випуску заводом, дату введення в експлуатацію, коротку технічну характеристику, результати випробовувань, відповідність технічним умовам та висновок комісії. Також вказують, хто надав відомості, необхідні для нарахування зносу.

При надходженні на підприємство основних засобів, які вже були в експлуатації, в акті введення в експлуатацію зазначають суми зносу. Акти зберігаються протягом усього терміну експлуатації об'єкта і протягом трьох років і одного місяця після його списання з обліку, за умови, що за цей час була проведена документальна ревізія.

Приймання закінчених робіт із добудови та дообладнання об'єкта, що проводяться за рахунок капітальних вкладень і збільшують його балансову вартість, оформляють актом передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів та актом приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів.

Якщо ремонт, реконструкцію та модернізацію виконує стороннє підприємство, акт складають у двох примірниках, передаючи другий підприємству, яке виконувало капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію [4].

З метою систематизації обігу та своєчасного отримання первинних документів для бухгалтерського обліку, керівник підприємства затверджує графік документообігу. У цьому графіку з обліку основних засобів вказуються дати створення або отримання документів, їх прийняття до обліку, передача для обробки та включення до архіву. Схема графіку документообігу містить перелік робіт, що виконуються різними підрозділами підприємства, з вказівкою взаємозв'язку і термінів виконання.

Для забезпечення бухгалтерського контролю за використанням основних засобів важливим етапом є їх інвентаризація. Цей процес проводиться згідно з вимогами Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Законодавство України визначає об'єкти та періодичність інвентаризації, а власник підприємства

приймає рішення про проведення інвентаризації, якщо вона необхідна відповідно до закону. Інвентаризацію зазвичай виконує комісія, що складається з не менше трьох осіб [49].

Комісія перевіряє коректність включення об'єктів до складу основних засобів, правильність нарахування амортизації та проведеної переоцінки. Члени комісії також оглядають об'єкти в натурі для перевірки їх фактичної наявності та придатності для подальшого використання. Інвентаризаційний опис основних засобів включає повну назву, призначення, інвентарний та заводський номери, рік випуску (побудови), дату введення в експлуатацію та балансову (первісну) вартість.

У випадку виявлення нестач або лишків необоротних активів під час інвентаризації, комісія отримує від матеріально відповідальної особи письмове пояснення щодо причин таких розбіжностей. Ці пояснення використовуються комісією для визначення характеру лишків та нестач, регулювання інвентаризаційних різниць і прийняття рішення щодо відшкодування нестач. Лишки, незалежно від їх причин, включаються до балансу підприємства.

Нестачі в залежності від встановлення винних осіб або списуються на збитки (при умові, коли таких осіб не встановлено), або стягуються з винних осіб, якщо такі встановлені [7].

Отже, точний та систематичний первинний облік основних засобів, відповідність законодавчим вимогам та правильне виконання документообігу є важливими елементами для забезпечення достовірності та ефективного управління основними засобами підприємства.

2.2. Облік основних засобів в системі рахунків бухгалтерського обліку

Порядок обліку основних засобів та розкриття інформації у фінансовій звітності щодо основних засобів регулюється Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [32].

Субрахунки, які застосовуються в бухгалтерському обліку основних засобів:

- 100 «Інвестиційна нерухомість»
- 101 «Земельні ділянки»
- 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»
- 103 «Будинки та споруди»
- 104 «Машини та обладнання»
- 105 «Транспортні засоби»
- 106 «Інструменти, прилади та інвентар»
- 107 «Тварини»
- 108 «Багаторічні насадження»
- 109 «Інші основні засоби» (табл. 2.3) [47].

Таблиця 2.3

Характеристика субрахунків до рахунку 10 «Основні засоби»

Назва субрахунків	Характеристика
100 «Інвестиційна нерухомість»	ведеться облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості
101 «Земельні ділянки»	ведеться облік земельних ділянок
102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»	ведеться облік капітальних вкладень у поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи)
103 «Будинки та споруди»	ведеться облік наявності та руху будинків, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, а також житлових будівель
104 «Машини та обладнання», 105 «Транспортні засоби», 106 «Інструменти, прилади та інвентар»	ведеться облік відповідно машин та обладнання, транспортних засобів, інструментів, приладів та інвентарю
107 «Тварини» і 108 «Багаторічні насадження»	ведеться облік довгострокових біологічних активів, у тому числі багаторічних насаджень, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю
109 «Інші основні засоби»	ведеться облік основних засобів, які не включені до інших субрахунків рахунку 10 «Основні засоби»

Джерело: сформовано автором на основі [47]

Рахунок 10 «Основні засоби» активний, призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів. За дебетом рахунку 10 «Основні засоби» відображається надходження (придбаних, створених, безплатно отриманих) основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первісною вартістю,

сума витрат на поліпшення (модернізація, модифікація, добудова тощо) об'єкта, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод; сума до оцінки вартості об'єкта основних засобів. За кредитом рахунка 10 «Основні засоби» відображається вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів; сума уцінки основних засобів [47].

Для відображення в обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів використовується рахунок 15 «Капітальні інвестиції». За дебетом рахунка 15 «Капітальні інвестиції» відображається збільшення витрат на придбання або створення необоротних активів, за кредитом – їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію тощо). Рахунок має наступні субрахунки:

151 «Капітальне будівництво»

152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»

153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»

154 «Придбання (створення) нематеріальних активів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Характеристика субрахунків до рахунку 15 «Капітальні інвестиції»

Назва субрахунків	Характеристика
151 «Капітальне будівництво»	Відображаються витрати на будівництво господарським та підрядним способом для власних потреб підприємства. Також ведеться облік устаткування, що підлягає монтажу в процесі будівництва та авансові платежі для фінансування цього будівництва.
152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	Призначений для обліку витрат на придбання або виготовлення власними силами активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» (крім об'єктів будівництва та основного стада).
153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»	Відображає витрати підприємства на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»
154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	Відображає витрати підприємства на придбання або створення власними силами активів, облік яких ведеться на рахунку 12 «Нематеріальні активи»
155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	Обліковуються витрати на формування основного стада робочої та продуктивної худоби (крім тварин, які обліковуються на рахунку 21 «Поточні біологічні активи»)

Джерело: сформовано автором на основі [47]

Порядок відображення надходження основних засобів та формування їх первісної вартості у бухгалтерському обліку залежить від того, яким чином і на яких умовах вони придбані. Кореспонденцію рахунків з надходження основних засобів наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Кореспонденція рахунків з надходження основних засобів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Облік капітальних інвестицій		
1. Придбання устаткування, що потребує монтажу	205	631
2. Відображення суми податку на додану вартість (ПДВ)	641	631
3. Передача устаткування у монтаж	152	205
4. Придбання устаткування, що не потребує монтажу, інструменту, інвентарю, меблів тощо	152	631
5. Відображення сум ПДВ	641	631
6. Відображення затрат на проектні, будівельно-монтажні роботи за рахунками підрядників і проектних організацій	152	631
7. Відображення сум ПДВ в рахунках підрядників і проектних організацій	641	631
8. Затрати на транспортування і монтаж безоплатно отриманих основних засобів	152	685
9. Сума ПДВ в рахунках на послуги транспортування	641	685
10. Витрати на будівництво об'єкта господарським способом:		
- матеріали	152	205
- послуги допоміжних виробництв (машин, механізмів тощо)	152	23
- оплата праці працівників, зайнятих у будівництві	152	661
- відрахування на соціальні заходи	152	651
11. Послуги машин і механізмів сторонніх організацій на об'єкті будівництва господарським способом	152	685
12. Відображення суми ПДВ у рахунку за послуги машин і механізмів	641	685
13. Затрати на поліпшення, реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання об'єктів основних засобів	152	631
14. Сума ПДВ	641	631
15. Затрати на реконструкцію і модернізацію об'єкта оренди (будівлі)	152	631
16. Відображення ПДВ	641	631
Придбання основних засобів за грошові кошти з попередньою оплатою		
17. Сплачено грошові кошти за договором купівлі основних засобів	371	311
18. Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	641	644
19. Одержано об'єкти основних засобів	152	631
20. Відображено суму ПДВ	644	631
21. Відображено зарахування заборгованості	631	371
22. Зарахування на баланс основних засобів	10	152
Безоплатне отримання основних засобів		
23. Відображена вартість безоплатно одержаних основних засобів	152	424
24. Витрати на транспортування і монтаж безоплатно отриманих ОЗ	152	631
25. Відображено суму ПДВ у складі витрат на транспортування і монтаж	641	631
26. Проведено оплату транспортування і монтажу	631	311
27. Зарахування безоплатно одержаного об'єкту на баланс	104	152

Джерело: сформовано автором на основі [47]

Модернізація і капітальний ремонт основних засобів виконується силами ремонтно-будівельних підрозділів, підрядними організаціями, а при невеликих обсягах робіт – спеціалізованими підрозділами підприємства.

Відповідно до п. 33 НП(С)БО 7 списання основних засобів відбувається у разі їх продажу, безкоштовної передачі або невідповідності критеріям визнання активом [32]. Ліквідація об'єкта основних засобів оформлюється Актом на списання у якому вказується причина вибуття, первинна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, витрати, пов'язані з вибуттям (реалізацією, ліквідацією), а також сума одержаного доходу. Типові операції з вибуття основних засобів наведені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденція рахунків з вибуття основних засобів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Продаж основних засобів		
1. Відображено дохід від продажу об'єкту основних засобів	377	712
2. Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	712	641
3. Списаний знос об'єкту основних засобів	131	104
4. Списана залишкова вартість об'єкту основних засобів	286	104
5. Списано на витрати залишкову вартість об'єкту основних засобів	943	286
6. Отримана виручка від реалізації	311	377
Ліквідація основних засобів		
7. Списаний знос ліквідованого об'єкта основних засобів	131	104
8. Списана залишкова вартість об'єкта основних засобів	976	104
9. Відображені витрати, пов'язані з об'єкту основних засобів	976	65,66,20
10. Відображено суму ПДВ	976	641
11. Отримано матеріали в результаті ліквідації основних засобів	20,22	746
Безоплатна передача основних засобів		
12. Списаний знос безоплатно переданого об'єкта основних засобів	131	104
13. Списана залишкова вартість безоплатно об'єкта основних засобів	976	104
14. Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ, виходячи з залишкової вартості	976	641

Джерело: сформовано автором на основі [47]

Для аналітичного обліку та контролю за використанням основних засобів у місцях експлуатації кожному об'єкту присвоюється інвентарний номер.

У разі значного відхилення (збільшення або зменшення) залишкової вартості

об'єкта основних засобів від його справедливої вартості підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів на дату балансу.

При переоцінці об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить даний об'єкт. Тобто по всіх об'єктах основних засобів даної групи перевіряється, чи відповідає їх остаточна вартість справедливій вартості відповідних об'єктів. За наявності розбіжностей об'єкти основних засобів дооцінюються або уцінюються до справедливої вартості.

При проведенні переоцінки об'єкта основних засобів змінюється в однакових пропорціях первісна вартість об'єкта та сума накопиченого зносу, крім випадку, коли залишкова вартість об'єкта, що переоцінюється, дорівнює нулю.

Індекс переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта на його залишкову вартість на дату переоцінки.

Якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, то його переоцінена первісна вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта, в результаті чого переоцінена залишкова вартість об'єкта буде дорівнювати його справедливій вартості. Результати переоцінювання основних засобів, залежно від конкретних умов, у бухгалтерському обліку відображаються такими бухгалтерськими проводками:

Зменшення первісної вартості основних засобів на суму уцінки:

Дт 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»;

Кт 10 «Основні засоби».

Одноразово (коригується) зменшується нарахований знос на суму уцінки:

Дт 131 «Знос основних засобів» – Кт 10 «Основні засоби».

Збільшення первісної вартості основних засобів на суму оцінки:

Дт 10 «Основні засоби» - Кт 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів».

Одноразово збільшується (коректується) сума нарахованого зносу на суму дооцінки:

Дт 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів» – Кт 131 «Знос основних

засобів» [14, с. 36-37].

Для відображення в обліку сум амортизаційних відрахувань використовують рахунки 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» та 09 «Амортизаційні відрахування».

Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» призначений для узагальнення інформації про нараховану амортизацію та індексацію зносу (накопиченої амортизації) необоротних матеріальних та нематеріальних активів, що підлягають амортизації [47].

За кредитом рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображається нарахування амортизації та індексації зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів, за дебетом – зменшення суми зносу (накопиченої амортизації) [47].

На рахунку 09 «Амортизаційні відрахування» ведеться облік нарахування та використання амортизаційних відрахувань. Збільшення залишку за рахунком 09 «Амортизаційні відрахування» відбувається на суму нарахованої амортизації необоротних активів. Зменшення залишку на рахунку 09 «Амортизаційні відрахування» відображається на суму використаної амортизації на капітальні інвестиції, на погашення отриманих на капітальні інвестиції позик [47].

Кореспонденцію рахунків з обліку зносу основних засобів наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків з обліку зносу основних засобів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Нараховано амортизацію основних засобів:	23,91	131
а) об'єктів виробничого призначення	92	
б) об'єктів загальногосподарського призначення	93	
в) об'єктів, що забезпечують збут продукції	941	
г) об'єктів, що використовуються для наукових досліджень та розробок	949	131
д) об'єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення	09	-
Збільшення суми амортизаційних відрахувань на суму нарахованої амортизації основних засобів		

Джерело: сформовано автором на основі [47]

Нарахування амортизації проводиться щомісяця. Місячна сума амортизації при застосуванні всіх методів, крім виробничого, визначається розподілом річної суми амортизації на 12 місяців. Відповідно до НП(С)БО 7, нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання. Нарахування амортизації припиняється починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів. Нарахування амортизації призупиняється на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації об'єкта основних засобів [32].

При нарахуванні амортизації на безоплатно одержані необоротні активи підприємство одночасно визнає дохід від безоплатно одержаних активів у сумі, пропорційній сумі амортизації таких активів.

Отже, відображення стану та руху основних засобів підприємства у системи рахунків спрямовано на забезпечення достовірності та прозорості фінансової звітності.

2.3. Автоматизація обліку основних засобів на підприємстві

У сучасній економіці спостерігається зростання впливу інформаційних технологій на процеси управління, що призводить до повної автоматизації облікових процесів. Новітні інформаційні технології відзначаються високою ефективністю у сфері обліку основних засобів, спрощуючи завдання для бухгалтерів та управлінців. Однією з ключових характеристик сучасних програм обліку є можливість генерації різноманітних розрахунків, звітів та первинних документів, а також проведення економічного та фінансового аналізу діяльності підприємства. Ці програми допомагають підвищити швидкість обробки облікової інформації, систематизувати облікові показники та відкривають можливості для розрахунку прогностичних показників, сприяючи управлінському персоналу у прийнятті ефективних та обґрунтованих рішень [52].

ПрАТ «Монделіс Україна» для автоматизації господарської діяльності використовує програмне забезпечення «BAS Бухгалтерія. КОРП».

Продукт «BAS Бухгалтерія. КОРП» представляє собою комплексний інструмент, спрямований на автоматизацію ключових функцій бухгалтерської служби підприємства. Цей продукт включає в себе ряд функцій, таких як виписка та перевірка первинних документів, ведення бухгалтерського та податкового обліку, кадровий облік та нарахування зарплати, а також підготовку та подання регламентованої звітності та розрахунки з бюджетом.

Продукт забезпечує автоматизацію наступних функцій бухгалтерської служби:

1. Відображення господарських операцій підприємства в регістрах бухгалтерського обліку.
2. Отримання виписки первинних документів з усіх розділів обліку.
3. Перевірка документів, які вводять оперативні служби підприємства, та розподіл прав доступу до роботи з документами між бухгалтерською та оперативними службами.
4. Визначення бухгалтерських рахунків для обліку активів і зобов'язань підприємства.
5. Формування бухгалтерських проводок для відображення документів в обліку [53].

Для відображення інформації про основні засоби (надалі – ОЗ) у програмному продукті BAS використовується розділ «ОЗ і НМА», структура якого подана на рис. 2.3.

Для обліку операцій з основними засобами в програмному продукті BAS використовуються такі підрозділи:

1. Надходження основних засобів: 1) надходження устаткування; 2) надходження додаткових витрат; 3) передача устаткування в монтаж; 4) надходження об'єктів будівництва; 4) введення в експлуатацію ОЗ.
2. Облік основних засобів: а) переміщення ОЗ; б) модернізація та ремонт ОЗ; в) інвентаризація ОЗ; г) переоцінка ОЗ; г) індексація ОЗ.
3. Вибуття основних засобів: 1) списання ОЗ; 2) підготовка до передачі ОЗ; 3) передача ОЗ.

4. Амортизація ОЗ: а) амортизація ОЗ; б) параметри амортизації ОЗ.
5. Звіти: 1) відомість амортизації ОЗ; 2) інвентарна книга ОЗ [53].

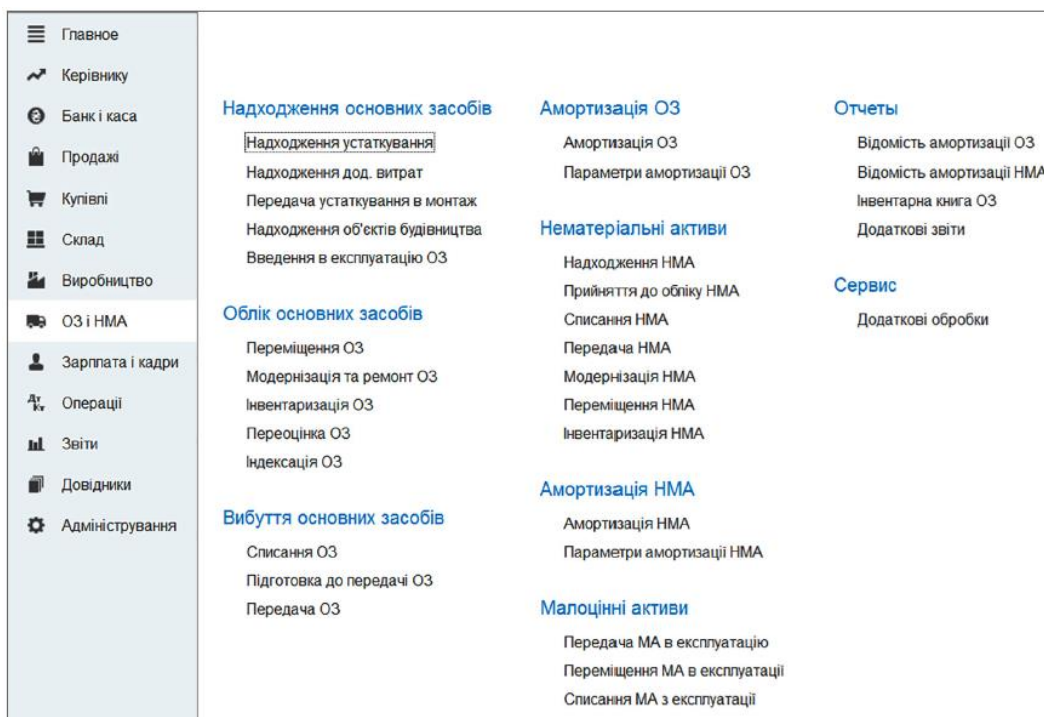

Рисунок 2.3 – Склад розділу «ОЗ і НМА» в програмному продукті BAS
Джерело: складено автором

Наприклад, для реєстрації надходження об'єктів будівництва використовується документ «Надходження товарів і послуг (об'єкти будівництва)» (рис. 2.4).

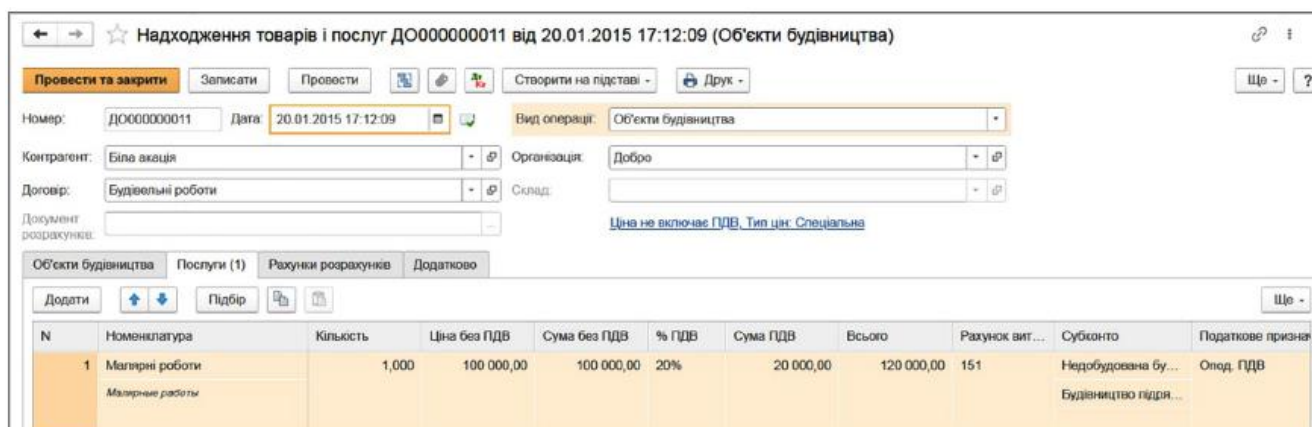

Рисунок 2.4 – Документ «Надходження товарів і послуг (об'єкти будівництва)» в програмному продукті BAS
Джерело: складено автором

Для відображення цього надходження необхідно обрати операцію «Об'єкти будівництва» в полі «Вид операції». Після вибору операції слід заповнити розділи: 1) «Об'єкти будівництва»; 2) «Рахунки обліку розрахунків»; 3) «Додатково». У розділі «Об'єкти будівництва» вказується інформація про об'єкт будівництва, суму, ставку ПДВ, а також рахунок обліку витрат на будівництво та стаття витрат, за якою відображаються витрати на будівництво [53].

Для реєстрації у бухгалтерському обліку використовується документ «Надходження товарів і послуг (об'єкти будівництва)», який подано на рис. 2.5.

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
20.01.2015	151		631		100 000,00
	1 Недобудована будівля	Опод. ПДВ	Біла акація		Послуги
	Будівництво підрядним способом		Будівельні роботи		
			Надходження товарів і послуг Д0000000011 від 20.01...		
20.01.2015	6442		631		20 000,00
	2 Біла акація		Біла акація		ПДВ - податковий кредит (послуги), перше событие
	Будівельні роботи		Будівельні роботи		
			Надходження товарів і послуг Д0000000011 від 20.01...		

Рисунок 2.5 Відображення господарських операцій з обліку об'єктів будівництва на рахунках бухгалтерського обліку в програмному продукті BAS

Джерело: складено автором

Документ «Модернізація і ремонт основних засобів» призначений для узагальненого відображення у бухгалтерському та податковому обліку модернізації (реконструкції, капітального ремонту) та поточного ремонту основних засобів (рис. 2.6).

N	Основний засіб	Сума поліпшень
	Інвентарний номер	
1	Станок фігурного плетіння (00025) 00025	6 563,30
2	Станок фігурного плетіння (00030) 00030	6 563,30

Рисунок 2.6 – Документ «Модернізація і ремонт ОЗ» в програмному продукті BAS

Джерело: складено автором

У верхній частині документа надаються відомості щодо об'єкта будівництва, з якого списуються витрати на поліпшення, рахунок обліку витрат, а також сума поліпшення. Автоматизоване внесення суми поліпшення також передбачено – за натисканням кнопки «Розрахувати суми» вона заповнюється автоматично на основі даних обліку на момент створення документа. У разі потреби корегування, користувач може вручну внести зміни до суми поліпшення [53].

Однією з найбільш актуальних проблем у використанні сучасних інформаційних систем для обліку основних засобів є проблема забезпечення безпеки даних. Серед основних принципів безпеки при застосуванні автоматизованого обліку основних засобів важливо виокремити: 1) засоби фізичного захисту; 2) програмні засоби, такі як антивірусні програми, системи розмежування повноважень та програмні інструменти контролю доступу; 3) адміністративні заходи безпеки.

Ці принципи є фундаментальними для забезпечення надійності та конфіденційності інформації у сфері обліку основних засобів [1].

Вищеназвані заходи безпеки повинні забезпечити:

- цілісність даних: захист від збоїв, які можуть призвести до втрати чи знищення інформації;
- конфіденційність інформації: захист інформації від несанкціонованого доступу або розголошення;
- можливість одночасного доступу: забезпечення можливості одночасного доступу до інформаційної бази всім авторизованим користувачам;
- можливість встановлення прав доступу: забезпечення можливості встановлення і контролю прав доступу до користування та внесення змін у інформаційну базу для користувачів.

Порушення роботи системи можна класифікувати наступним чином:

- збої в роботі обладнання: можуть бути пов'язані з несправною роботою комп'ютерів, кабельної системи, серверів і інших пристроїв;
- втрата інформаційної бази даних: може виникнути внаслідок інфікування комп'ютерними вірусами, неправильного зберігання архівних даних або

порушення прав доступу до даних;

– некоректна робота користувачів і персоналу: включає неналежне використання системи або несанкціоновані дії з боку персоналу, що може призвести до неправомірного доступу або змін у інформаційній базі [53].

Отже, при використанні інформаційних систем для обліку основних засобів необхідно враховувати ризики, визначені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Ризики в автоматизованому обліку основних засобів підприємства

Можливі помилки	Пояснення
помилки під час введення даних	дані, які не були перевірені на їхнє походження, неправильний формат запису при формуванні бухгалтерських проводок, а також помилки, які можуть виникнути під час копіювання або перенесення даних на носіях і під час їх перезапису
хибний код	введення невірною коду стає причиною помилок у обробці даних, оскільки назви продуктів, клієнтів, постачальників та інших сутностей в системі представлені у вигляді кодів
невизначені дані	помилкові реквізити у документах, що стосуються надходження основних засобів, та неможливість ідентифікації введеної інформації у програму
недозволені операції	облікові операції з основними засобами, які були проведені (чи то випадково, чи навмисно), не відповідають встановленим вимогам керівництва
порушення контрольного ліміту	недотримання визначених повноважень окремими виконавцями на підприємстві
порушення (втрата) записів	втрата інформації про основні засоби може відбутися перед введенням їх до інформаційної системи, під час оброблення або після виведення з системи для внесення коректив
помилки під час виведення даних	інформація затрималася і втратила актуальність, користувач не здатен вірно сприйняти представлені дані, і звіт був отриманий не відповідно до передбаченого часового графіку або призначення
помилки під час оброблення даних	обробляються хибні вхідні дані
розбіжність підсумків	невідповідність окремих даних контрольним сумам, спричинена помилками у програмуванні; відсутність стандартних засобів для перевірки збалансованості даних; введення неповних чи неточних даних у систему; інтервал у часі між ручною та автоматизованою обробкою даних.
недоречні способи контролю	метод контролю не надає можливості відновити процес оброблення даних
ланцюги помилок	невиявлена помилка на одній ділянці обліку призводить до неправильних результатів на іншій ділянці, що використовує низькоякісні дані
неповні облікові записи	дані, що вводяться в програму, містять неповні облікові записи про основні засоби
повторення помилок	під час постійної обробки даних помилки можуть виникати повторно через неякісну розробку програми
розподіл на періоди	інформацію про введення в експлуатацію основних засобів віднесено до не того облікового періоду
невідповідність нормативним актам	методи нарахування амортизації не відповідають вимогам облікової політики

Джерело: побудовано автором на підставі [1; 52]

Певні труднощі в обліку основних засобів виникають у зв'язку з недостатньою налаштованістю програмного продукту під особливості обліку конкретного підприємства. Практика показує, що найчастіше помилки в обліку основних засобів при автоматизованому веденні обліку виникають у зв'язку з амортизацією, переоцінкою, модернізацією, ліквідацією, класифікацією або створенням зведених реєстрів, що стосуються збору даних з первинних документів.

Основною причиною цих труднощів є складність відстеження змін у законодавстві, а також відсутність функції автоматичної синхронізації програми з оновленнями. Бухгалтер змушений вручну коригувати дані для відображення останніх змін. В окремих випадках необхідно внести значні зміни до облікової політики підприємства. Крім того, людський фактор також може впливати на виникнення помилок, які є результатом невчасного або некоректного введення даних про основні засоби у програму [52].

Для зменшення визначених ризиків у процесі автоматизації оброблення даних, пов'язаних із обліком основних засобів, рекомендується вжити наступні заходи:

1. Формально визначити внутрішніми документами відповідальність працівників за використані ресурси, такі як матеріальні активи, інформаційні масиви, засоби зв'язку, документацію тощо.
2. Забезпечувати постійний контроль якості заходів захисту даних.
3. Вести контроль над своєчасним знищенням зайвої інформації.
4. Регулярно робити резервні копії бази даних.
5. Забезпечити доступ користувачів за допомогою ідентифікації та паролів для доступу до даних.
6. Надати кожному працівнику доступ та можливість внесення змін до інформації відповідно до його посадових обов'язків.
7. Фізично обмежити можливість доступу до бази даних для неуповноважених осіб.

Отже, сучасні програми для бухгалтерського обліку відіграють значущу роль у веденні обліку основних засобів, забезпечуючи точну та ефективну інформаційну

підтримку для відповідальних осіб і інших користувачів. Ці програми допомагають ефективно нараховувати амортизацію основних засобів, швидко відображати господарські операції, пов'язані з рухом та обслуговуванням основних засобів.

Висновки до розділу 2

У розділі розглянуто особливості первинного обліку основних засобів у ПрАТ «Монделіс Україна»; визначено порядок обліку основних засобів в системі рахунків бухгалтерського обліку; надано характеристику автоматизації обліку основних засобів на підприємстві.

Визначено, що точний та систематичний первинний облік є ключовим елементом для забезпечення достовірності та ефективного управління основними засобами підприємства. Він дозволяють вчасно виявляти та вирішувати різноманітні питання, пов'язані з управлінням активами підприємства.

Відзначено, що облік основних засобів на підприємствах включає кілька ключових етапів: введення в експлуатацію, поліпшення та ремонт, вибуття та нарахування амортизації. Активний рахунок 10 «Основні засоби» використовується для систематизації інформації про наявність та рух основних засобів.

Операції з переоцінки включають збільшення та знос первісної вартості, що відображається в оцінці, а також зменшення та знос, що відображається в уцінці. Рахунок 15 «Капітальні інвестиції» використовується для обліку витрат на придбання або створення необоротних активів.

Облікова політика досліджуваного підприємства передбачає прямолінійний метод амортизації, і відображення сум амортизаційних відрахувань здійснюється за допомогою рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» та 09 «Амортизаційні відрахування».

Бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечувати своєчасне та повне відображення інформації про оцінку, переоцінку, придбання та рух активів, амортизаційні відрахування, а також надавати дані для складання звітності та

визначення витрат на утримання об'єктів у робочому стані.

Встановлено, що впровадження сучасних інформаційних систем для обліку основних засобів приносить підприємству ряд значущих переваг, а саме, збільшення ефективності використання основних засобів та поліпшення їхнього технічного стану завдяки своєчасному контролю за ступенем зносу; зниження витрат часу на реєстрацію господарських операцій, пов'язаних з основними засобами в обліковій системі; автоматизована генерація реєстрів аналітичного та синтетичного обліку основних засобів та звітності.

Проте, впровадження програмного забезпечення для обліку основних засобів супроводжується певними загрозами. Тому підприємствам слід приймати різноманітні заходи для мінімізації визначених ризиків.

3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРАТ «МОНДЕЛІС УКРАЇНА»

3.1. Аналіз руху та ефективності використання основних засобів підприємства

Сучасні економічні процеси в Україні потребують глибокого аналізу стану, використання та оновлення основних засобів з метою максимальної ефективності їх використання на підприємствах.

Завдання аналізу основних засобів включають в себе:

- оцінку забезпеченості основними засобами, їх складу та технічного рівня;
- визначення виконання плану зростання та оновлення основних засобів;
- оцінку технічного стану основних засобів;
- вивчення ступеня використання основних засобів та чинників, що впливають на цей показник (за узагальнюючими показниками);
- оцінку повноти використання та комплектності парку обладнання;
- вивчення ступеня використання верстатного часу (екстенсивне та інтенсивне використання верстатів);
- аналіз впливу використання обладнання на обсяги виробництва;
- виявлення резервів для збільшення випуску основної продукції за рахунок поліпшення використання обладнання.

В умовах ринкової економіки та конкуренції успішно функціонують лише ті підприємства, які ефективно використовують свої ресурси, зокрема основні засоби. Забезпечення їх ефективного функціонування вимагає ефективного управління, яке ґрунтується на результатах проведеної аналітичної роботи.

З метою аналізу обсягу основних засобів, їх динаміки та структури, ресурси підприємства поділяють на промислово-виробничі та непромислові, а також на засоби невиробничого призначення [25].

Показники стану та ефективності використання основних засобів можна класифікувати в три групи, які охоплюють:

1. Забезпечення підприємства основними засобами: забезпеченість

підприємства необхідною кількістю та різноманіттям основних засобів; виконання плану зростання та оновлення основних засобів.

2. Стан основних засобів: технічний стан основних засобів, включаючи оцінку їх технічного рівня; повнота використання та комплектності обладнання.

3. Ефективність використання основних засобів: ступінь використання основних засобів та чинників, що впливають на цей показник; використання машинного часу (екстенсивне та інтенсивне використання обладнання); вплив використання основних засобів на обсяги виробництва; резерви для збільшення випуску основної продукції через поліпшення використання основних засобів [55].

Основні етапи аналізу наявності, стану та руху основних засобів наведені на рис. 3.1.

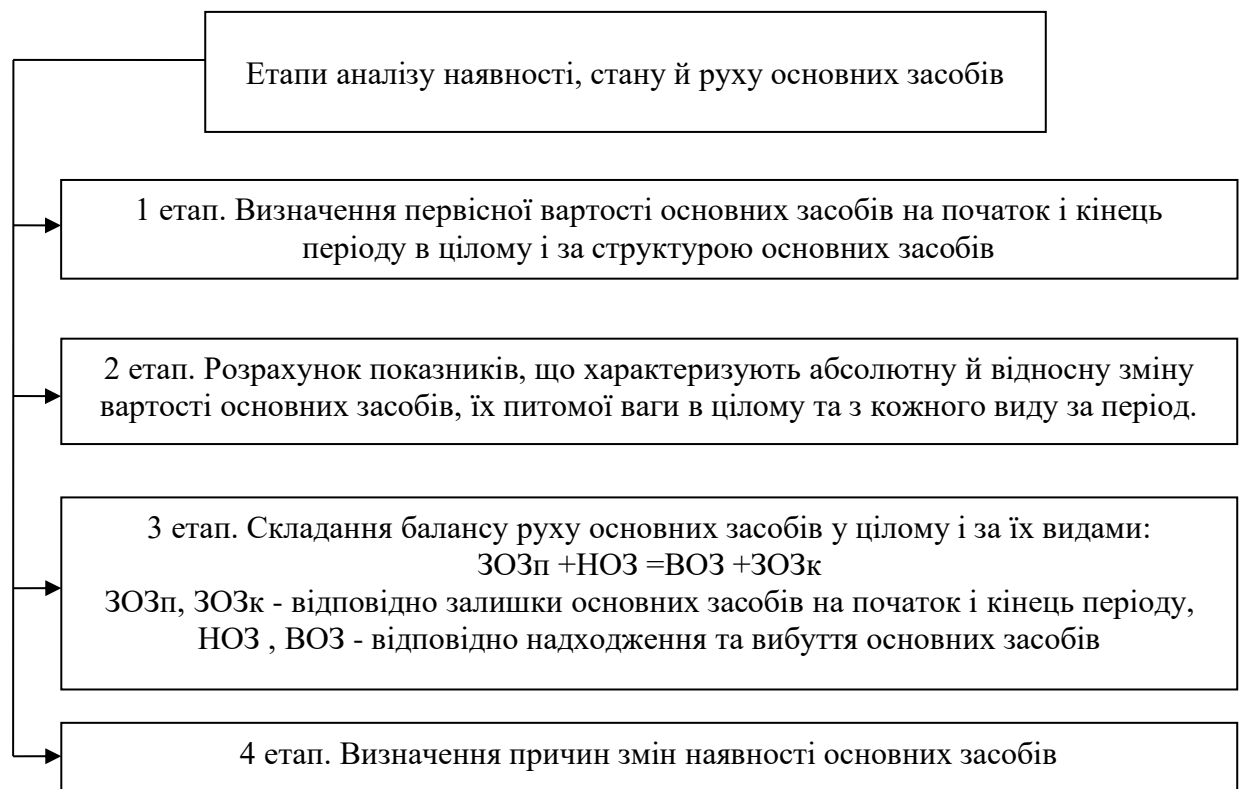

Рисунок 3.1 – Етапи аналізу наявності, стану та руху основних засобів

Джерело: сформовано автором на основі [24]

Методика аналізу використання основних засобів повинна враховувати ряд принципових положень:

1. Функціональна корисність основних засобів зберігається протягом кількох

років, що призводить до розподілу витрат на їх придбання та експлуатацію в часі.

2. Момент фізичної заміни основних засобів не співпадає з моментом їх вартісного заміщення, що може призвести до виникнення втрат і збитків, що негативно впливають на фінансові результати підприємства.

3. Ефективність використання основних засобів оцінюється різним чином в залежності від їх виду, призначення та участі у виробничому процесі. Оскільки основні засоби обслуговують не лише виробничу сферу, а й соціально-побутову та культурну, ефективність їх використання визначається не лише економічними, а й соціальними, екологічними та іншими факторами [25].

Показники, що відображають рівень забезпечення, стан та ефективність використання основних засобів, подані на рис. 3.2.

Рисунок 3.2 – Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів

Джерело: сформовано автором на основі [58]

Джерелами інформації для проведення аналізу є такі документи та дані: бізнес-план компанії, план технічного розвитку, фінансові звіти у ф.ф. №1 «Баланс», №2 «Звіт про фінансові результати», №5 «Примітки до річної фінансової

звітності», розділ 2 «Основні засоби», Довідка про наявність і рух основних засобів і нематеріальних активів. Також важливими джерелами є дані про переоцінку основних засобів, інвентарні картки обліку, проектно-кошторисна та технічна документація тощо.

У процесі аналізу важливо вивчити показники стану майна, а також наявність та динаміку основних засобів у складі активів підприємства. Особлива увага приділяється динаміці вартості основних засобів у загальній сумі активів компанії, яка представлена на рис. 3.3.

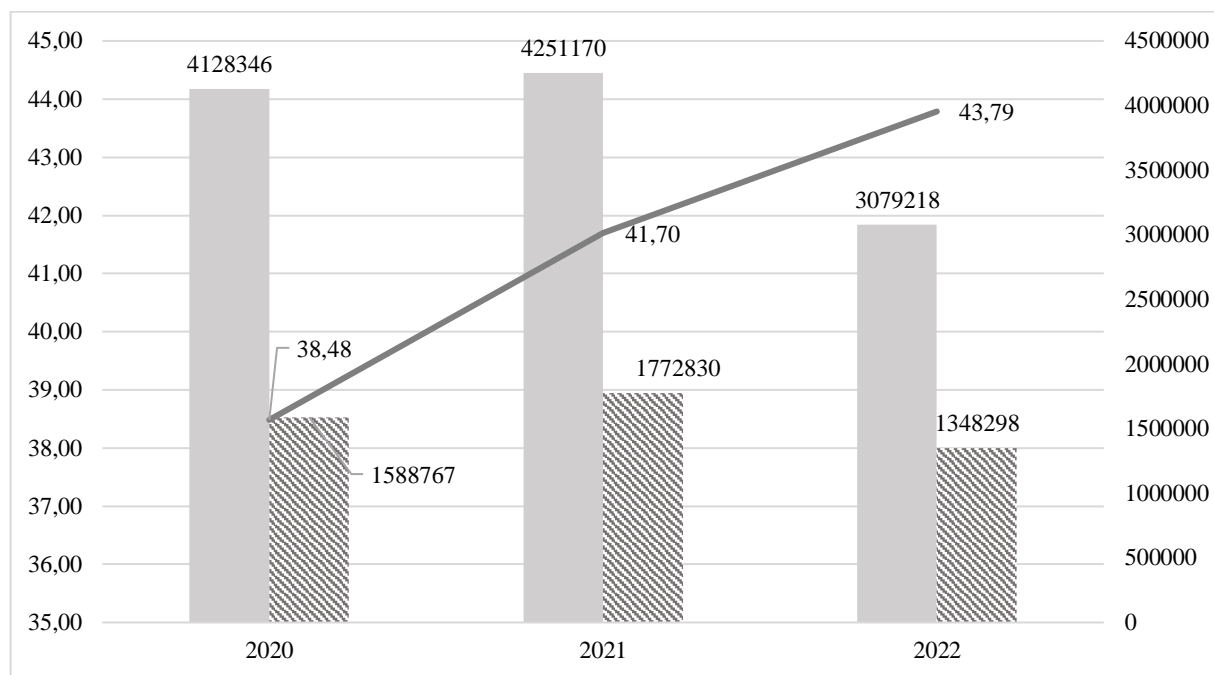

Рисунок 3.3 – Динаміка питомої ваги основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна» у загальній сумі активів

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

У період з 2020 по 2022 роки спостерігається зростання частки вартості основних засобів у загальному обсязі активів з 38,48% до 43,79%. Для виробничого підприємства такий тренд вважається позитивним, оскільки свідчить про збільшення виробничих потужностей. Важливо, однак, забезпечити збереження оптимального балансу між компонентами основних засобів.

Динаміка залишкової вартості за структурними елементами основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна» у загальній сумі активів наведена у табл. 3.1.

Динаміка залишкової вартості за структурними елементами основних засобів

ПрАТ «Монделіс Україна», тис. грн.

Показники	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Відхилення 2021 року до 2020 року		Відхилення 2022 року до 2020 року	
				Абсолютне	Відн., відсотків	Абсолютне	Відн., відсотків
Будівлі та споруди	222210	277897	220098	55687	25,06	-2112	-0,95
Виробниче та інше обладнання	1272326	1416684	1049926	144358	11,35	-222400	-17,48
Інші основні засоби	23673	29153	19722	5480	23,15	-3951	-16,69
Активи у формі права користування	70558	49096	58552	-21462	-30,42	-12006	-17,02
Незавершене будівництво	274301	95112	48533	-179189	-65,33	-225768	-82,31
Всього	1863068	1867942	1396831	4874	0,26	-466237	-25,03

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

За даними табл. 3.4 можна зробити наступні висновки.

Будівлі та споруди: відбулось збільшення залишкової вартості на 25,06% від 2020 до 2021 року, але спостерігається зменшення на 0,95% від 2020 до 2022 року.

Виробниче та інше обладнання: загальна залишкова вартість зросла на 11,35% від 2020 до 2021 року, але у 2022 році спостерігається зниження на 17,48% відносно 2020 року

Інші основні засоби: спостерігається збільшення залишкової вартості на 23,15% у 2021 році та зменшення на 16,69% у 2022 році відносно базового періоду.

Активи у формі права користування: цей вид активів показує суттєве зниження залишкової вартості на 30,42% у 2021 році та на 17,02% у 2022 році.

Незавершене будівництво: спостерігається значне зменшення вартості у 2021-2022 рр. відносно базового 2020 року – на 65,33% та на 82,31% відповідно.

Загальна залишкова вартість основних засобів збільшилась на 0,26% у 2021 році, але спостерігається зниження на 25,03% у 2022 році відносно 2020 року.

Станом на 31 грудня 2022 року «на балансі Компанії знаходилось повністю

замортизованих основних засобів на суму 111601 тисяча гривень (станом на 31.12.2021 року: 140227 тисяч гривень) і основних засобів, переданих в операційну оренду, залишкова вартість яких складала 2175 тисяч гривень (станом на 31.12.2021 року: 2325 тисяч гривень)» [57].

Структура основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна» за первісною вартістю наведена у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Структура основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»

Групи основних засобів	Звіт 2020 року		Звіт 2021 року		Звіт 2022 року	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків
Будівлі та споруди	303892	12,03	370127	13,97	310932	15,00
Виробниче та інше обладнання	1742957	68,97	1976744	74,63	1553993	74,98
Інші основні засоби	75069	2,97	88565	3,34	72550	3,50
Активи у формі права користування	130790	5,18	118167	4,46	86658	4,18
Незавершене будівництво	274301	10,85	95112	3,59	48533	2,34
Всього	2527009	100,00	2648715	100,00	2072666	100,00

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Як видно з табл. 3.2 найбільша питома вага у загальній первісній вартості основних засобів виробничому та іншому обладнанні та на кінець 2022 року складає 74,98%.

Основні засоби підприємства, в залежності від форми власності, можуть бути власними чи орендованими. Проводячи аналіз складу основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна» з цього погляду, можна визначити, що протягом 2020-2022 років підприємство не залучало об'єкти основних засобів в оренду, тому всі вони є власними.

Наступним етапом є оцінка ступеня зносу основних засобів, яка виконується за допомогою двох ключових показників: коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності.

Коефіцієнт зносу визначається як відношення суми зносу за весь період експлуатації основних засобів до їх первісної вартості. Цей показник вказує на

ступінь зносу функціонуючих основних засобів та відображає, яка частина їх вартості була перенесена на виготовлену продукцію.

Коефіцієнт придатності основних засобів визначається як співвідношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості. Цей показник вказує на те, яка частина вартості основних засобів залишається на момент оцінки.

Хоча ці показники мають умовний характер, вони важливі для аналізу. Зазвичай вважається, що значення коефіцієнта зносу більше 50% (і відповідно, коефіцієнта придатності менше 50%) є небажаним. Здійснити більш об'єктивну оцінку можна, порівнявши ці показники з конкурентами або середніми значеннями у відповідній галузі. Нормативне значення коефіцієнта зносу вважається $\leq 0,5$ [25].

Динаміка цих показників для ПрАТ «Монделіс Україна» 2020-2022 роках наведена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз зносу основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»

Показники	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Абсолютне відхилення 2021 року до 2020 року	Абсолютне відхилення 2022 року до 2020 року
Коефіцієнт зносу	0,295	0,306	0,334	0,011	0,039
Коефіцієнт придатності	0,705	0,694	0,666	-0,011	-0,039

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Дані табл. 3.3 свідчать про прийнятний рівень зносу основних засобів, але у динаміці відбувається його незначне зростання і на кінець 2022 року цей показник складає 33,4%, що на 13,22% більше рівня 2020 року.

Під час проведення аналізу стану основних засобів, особливу увагу приділяють процесу їх оновлення. Інтенсивність цього процесу оцінюється за допомогою коефіцієнтів вибуття, оновлення та приросту [24].

Аналіз цих показників для ПрАТ «Монделіс Україна» за 2020-2022 роки наведений у табл. 3.4.

Коефіцієнт оновлення основних засобів визначає, наскільки інтенсивно вводяться нові основні засоби. Він вказує на частку нових активів, введених в

експлуатацію протягом певного періоду, у вартості загального масиву основних засобів на кінець звітного періоду. За 2022 рік цей коефіцієнт має дуже низьке значення: 0,033, і спостерігається від'ємна динаміка цього показника протягом звітних років. Це свідчить про неефективність стратегії оновлення основних засобів.

Таблиця 3.4

Показники інтенсивності оновлення основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»

Показники	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Абсолютне відхилення 2021 року до 2020 року	Абсолютне відхилення 2022 року до 2020 року
Коефіцієнт оновлення	0,120	0,060	0,033	-0,060	-0,087
Коефіцієнт вибуття	0,004	0,015	0,243	0,011	0,239
Коефіцієнт приросту	0,132	0,048	-0,217	-0,083	-0,349

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт вибуття основних засобів характеризує рівень інтенсивності вибуття засобів з підприємства. Він також має дуже низькі значення у 2020-2021 рр., у 2022 році спостерігається зростання показника, але це відбувається внаслідок зниження виробничих потужностей внаслідок ведення бойових дій на територіях, де вони були розташовані.

Коефіцієнт приросту основних засобів характеризує рівень приросту основних засобів або окремих його груп за певний період. У 2020-2022 роках відбувається негативна динаміка цього показника. У 2022 році показник має від'ємне значення внаслідок перевищення вартості виведених основних засобів над введеними в експлуатацію.

Для повноцінної оцінки стану основних засобів на підприємстві проводиться аналіз їх забезпеченості. Для цього розраховуються показники фондоозброєності та технічної озброєності. Рівень фондоозброєності ПрАТ «Монделіс Україна» протягом трьох років представлено в таблиці 3.5.

Фондоозброєність праці вказує на рівень оснащення підприємства основними засобами в залежності від кількості працівників. Цей показник обчислюється як відношення середньої вартості основних виробничих засобів

основного виду діяльності до середньої кількості працівників. При аналізі, темпи зростання фондоозброєності праці порівнюються з темпами зростання продуктивності праці. Бажаним є, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання фондоозброєності праці [55].

Таблиця 3.5

Рівень забезпеченості основними засобами у 2017-2019 рр.

Показники	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Відхилення 2021 року до 2020 року		Відхилення 2022 року до 2020 року	
				Абсолютне	Відн., відс.	Абсолютне	Відн., відс.
Середньорічна вартість основних засобів (залишкова вартість), тис. грн.	1583193	1680798,5	1560564	97605,5	6,17	-22629	-1,43
Середньоспискова чисельність робітників, чол.	890	855	733	-35	-3,93	-157	-17,64
Фондоозброєність тис. грн./чол.	1778,87	1965,85	2129,01	186,98	10,51	350,14	19,68

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

У 2022 році найвищий рівень фондоозброєності становив 2129,01 тис. грн./чол. Зростання цього показника у 2022 році порівняно з 2020 роком відбулося головним чином за рахунок зменшення середньої кількості працівників.

Отже, аналіз показників стану основних засобів підприємства вказує на значний вплив їх обсягу і прогресивності на ефективність діяльності. Можна зробити висновок про задовільний стан основних засобів досліджуваного підприємства.

Оскільки основні засоби представляють собою один із ключових компонентів функціонування виробничого підприємства, їх стан і ефективність використання мають суттєвий вплив на результати діяльності підприємства. В рамках оцінки ефективності використання основних засобів в господарській діяльності визначається загальна успішність їх управління на підприємстві.

Ефективність основних засобів представляє собою результат, який визначається співвідношенням досягнутого ефекту до витрачених ресурсів.

Підвищення ефективності полягає в досягненні максимальних результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил в порівнянні з витратами праці, використаними для створення суспільного продукту.

Від ефективності використання залежать темпи зростання продуктивності праці, обсяги виробництва, покращення якості продукції, зниження її собівартості, чистий прибуток, рентабельність та фінансова стабільність господарюючого суб'єкта [25].

Оцінка ефективності використання основних засобів є заключним етапом їх аналізу. На сьогодні існує різноманітні підходи до оцінювання ефективності використання основних засобів, проте всі вони базуються на системі натуральних та вартісних показників.

До натуральних показників відносяться екстенсивне та інтенсивне використання основного обладнання, віддача в натуральному чи умовно-натуральному вираженні, використання виробничої потужності та ступінь її освоєння. Аналіз екстенсивного використання обладнання пов'язаний з вивченням часу його роботи. Аналіз використання обладнання за часом роботи проводиться на основі балансу часу роботи обладнання, що включає календарний фонд часу, режимний фонд часу, можливий, плановий та фактичний фонди часу [24].

Окрім аналізу за часом, ефективність використання обладнання також оцінюється за його потужністю. Інтенсивний розвиток підприємства передбачає досягнення більшої частки приросту обсягу продукції за рахунок збільшення виробітку продукції за одиницю часу роботи обладнання, порівняно з часткою приросту продукції, виготовленої внаслідок підвищення ефективності часу роботи обладнання. Однак зазвичай аналіз ефективності використання основних засобів проводиться за допомогою вартісних показників, серед яких важливі:

- фондівіддача;
- фондомісткість;
- фондоозброєність;
- фондорентабельність.

Показник фондівіддачі відображає загальну віддачу від кожної вкладеної

гривні в основні засоби, зростання цього показника сприяє зменшенню обсягів нагромадження, що в свою чергу збільшує частку фонду споживання.

Фондомісткість – це показник, який є оберненим до фондівіддачі та вказує на вартість основних засобів, що припадає на кожну грошову одиницю продукції, реалізованої підприємством.

Фондорентабельність – це коефіцієнт, який вказує на частку прибутку, отриманого підприємством на кожну гривню вкладених в основні засоби.

У звичайних умовах господарювання очікується, що фондівіддача буде мати тенденцію до зростання, тоді як фондомісткість буде схильна до зменшення [25].

Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна» представлені в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»

Показники	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Відхилення 2021 року до 2020 року		Відхилення 2022 року до 2020 року	
				Абсолютне	Відн., відс.	Абсолютне	Відн., відс.
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	7229422	8506944	4063596	1277522	17,67	-3165826	-43,79
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1583193	1680798,5	1560564	97605,5	6,17	-22629	-1,43
Чистий прибуток, тис. грн.	532060	433365	-305277	-98695	-18,55	-837337	-157,38
Фондорентабельність, відсотки	33,607	25,783	-19,562	-7,823	-23,28	-53,169	-
Фондовіддача, грн./грн.	4,566	5,061	2,604	0,495	10,84	-1,962	-42,98
Фондомісткість, грн./грн.	0,219	0,198	0,384	-0,021	-9,78	0,165	75,36

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Аналізуючи дані табл. 3.6, можна відмітити, що к 2021 році відбулось збільшення фондівіддачі на 10,84%, що свідчить про покращення ефективності використання основних засобів, однак в 2022 році спостерігається різке зменшення на 42,98%, що може вказувати на проблеми у використанні та управлінні

основними засобами.

Зменшення фондомісткості у 2021 році на 9,78% може є позитивним фактором, проте в 2022 році спостерігається її різке зростання на 75,36%, може бути спричинене зменшенням середньорічної вартості основних засобів.

Падіння фондорентабельності на 23,28% у 2021 році та подальше значне зменшення до від'ємного значення у 2022 році свідчать про проблеми в досягненні прибутковості від вкладених в основні засоби коштів.

Загалом, аналіз фондівіддачі, фондомісткості та фондорентабельності підприємства вказує на нестабільність управління основними засобами та вимагає уваги та корекцій у стратегії використання та управління цими активами.

Окрім аналізу тенденцій фондівіддачі, цей показник також досліджується в контексті двох основних аспектів: визначення впливу факторів на його зміну та розгляд його впливу на обсяг виробництва (виконання робіт, надання послуг).

На рівень фондівіддачі основних засобів впливають різноманітні фактори. Фактори першого порядку, що впливають на фондівіддачу, включають зміни у частці активної складової засобів у їхньому загальному обсязі та зміни фондівіддачі саме активної частини основних засобів. Збільшення відсотку активної частини вартості засобів є стимулюючим чинником для підвищення фондівіддачі.

Для аналізу впливу факторів другого рівня на рівень фондівіддачі важливо враховувати, яким чином змінюється обсяг виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг) внаслідок заміни або модернізації обладнання.

Отже, збільшенню фондівіддачі сприяють такі фактори як:

- підвищення відсотку активної частини основних засобів;
- збільшення тривалості їх роботи;
- впровадження механізації та автоматизації у виробництво;
- використання передових технологій;
- модернізація існуючого обладнання [24].

Одними з ключових методів підвищення ефективності використання основних засобів, зокрема його визначального показника – фондівіддачі, є

збільшення обсягів продукції через інтенсивніше використання основних засобів та зниження їхньої середньорічної вартості шляхом усунення зношених, непродуктивних та неексплуатованих засобів.

При оцінці впливу ефективності використання основних засобів на обсяг реалізованих послуг проводиться аналіз впливу показників фондорентабельності та фондівіддачі на рентабельність продажів. Відповідні значення цих показників подані у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Фактори впливу на рентабельність продажів

Назва показників	Звіт 2020 року	Звіт 2021 року	Звіт 2022 року	Абсолютне відхилення 2022 р. від 2021 р.
Фондорентабельність, відсотків	33,607	25,783	-19,562	-45,345
Фондовіддача, грн. / грн.	4,566	5,061	2,604	-2,457
Рентабельність продажів, відсотків	7,360	5,094	-7,512	-12,607

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

На основі інформації, наведеної у таблиці 3.8, можна сформулювати наступні висновки. Рентабельність продажів демонструє пряму кореляцію із фондорентабельністю та фондівіддачею. Таким чином, зниження фондорентабельності у 2022 році призвело до відповідного зменшення рентабельності продажів.

Отже, підвищення ефективності використання основних засобів визнається однією з ключових пріоритетних завдань для виробничого підприємства. Результати цього процесу безпосередньо впливають на фінансове положення та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Підвищення ефективності використання основних засобів вважається важливою передумовою для майбутнього успішного функціонування підприємства загалом. Для досягнення цієї мети важливо не лише підтримувати технічний стан основних засобів, але і знижувати фондомісткість, підвищувати фондівіддачу та показники продуктивності праці на підприємстві.

3.2. Контроль наявності та руху основних засобів

У контексті переходу до ринкової економіки, ключовою метою наукових досліджень в економіці є глибоке вивчення системи господарського управління. Важливою складовою цієї системи виступає фінансово-господарський контроль.

Основним джерелом регулювання аудиту основних засобів є Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [43] та Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [23].

Для ефективного проведення аудиту основних засобів необхідно враховувати ряд заходів з полегшення процедури. Перед початком аудиту операцій з основними засобами важливо затвердити план аудиту, визначити його мету, об'єкти, основні завдання та джерела інформації. Також слід розробити робочі документи, які будуть заповнюватись під час аудиторської перевірки для зручності у формулюванні висновків.

Мета проведення аудиту основних засобів відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є «висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів» [23].

Слід відзначити, що мета проведення аудиту основних засобів чітко визначається через сформульовані завдання:

Визначення виробничої необхідності для придбання конкретного об'єкта основних засобів;

Перевірка об'єктів потенційних основних засобів за критеріями віднесення до необоротних активів;

Встановлення відповідності розрахунків первісної вартості об'єкта основних засобів;

Розрахунок для перевірки правильності амортизаційних відрахувань;

Інспекція первинних документів щодо коректності та повноти заповнення

всіх обов'язкових реквізитів, а також перевірка законності проведених операцій;

Перевірка фінансової звітності та порівняння даних обліку та реєстрів із фінансовою звітністю та іншими даними [39].

Об'єктами аудиту операцій з основними засобами є:

– рахунки, що стосуються обліку основних засобів: 10 «Основні засоби», 131 «Знос основних засобів», 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;

– первинна документація з обліку надходження, внутрішнього переміщення, ремонту й модернізації, вибуття основних засобів;

– фінансова звітність у частині обліку основних засобів: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Примітки до річної фінансової звітності (рис. 3.4) [6].

Рисунок 3.4 – Об'єкти аудиту основних засобів

Джерело: побудовано автором на основі [6; 39]

Предметом аудиту операцій з основними засобами є стан і наявність основних засобів, структура рахунків у робочому плані рахунків, а також первинна та загальна документація, яка використовується для обліку основних засобів на підприємстві. Аудит також охоплює перевірку амортизаційних відрахувань, переоцінки основних засобів, інформації про проведення поточних або капітальних ремонтів, модернізацію та реконструкцію основних засобів, а також перевірку

даних у реєстрах, головній книзі та фінансовій звітності, що стосується основних засобів. У процесі здійснення аудиту основних засобів слід використовувати та перевіряти джерела інформації, які зазначені на рисунку 3.5.

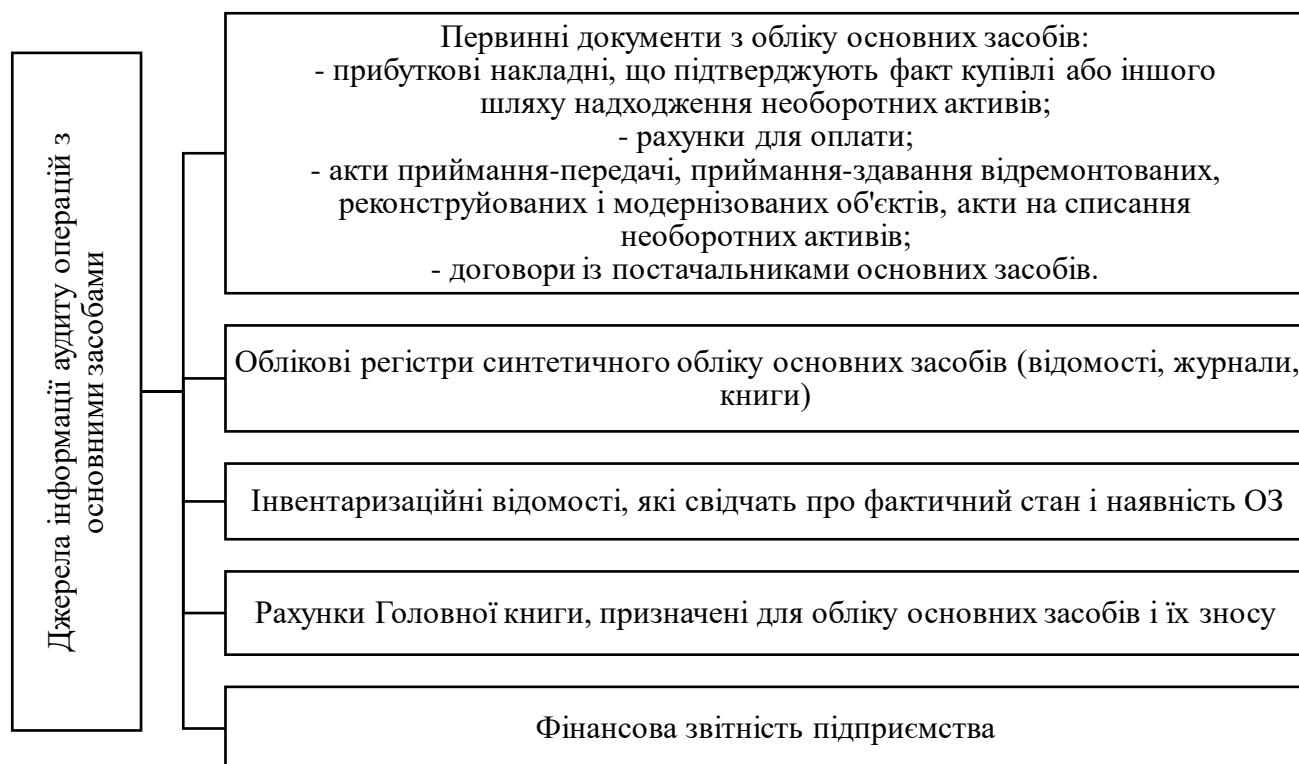

Рисунок 3.5 – Джерела інформації аудиту операцій з основними засобами
Джерело: побудовано автором на основі [6; 39]

План аудиту операцій з основними засобами включає наступні етапи:

1. Перевірка наявності і стану основних засобів.
2. Перевірка коректного та повного відображення основних засобів в обліку, включаючи їх оприбуткування та вибуття.
3. Звіряння первинних даних, реєстрів та інформації з синтетичного та аналітичного обліку основних засобів з даними у головній книзі.
4. Перевірка дотримання правильного терміну корисного використання та розрахунку суми амортизації основних засобів.
5. Перевірка правильності визначення фактичної собівартості придбаних об'єктів.
6. Визначення правильного дотримання розрахунку норм погашення вартості

окремих активів та терміну їх дії.

7. Перевірка розрахунку суми вартості списаних основних засобів та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Оскільки аудит основних засобів включає перевірку великої кількості об'єктів, його рекомендується проводити етапами для забезпечення повного охоплення всіх аспектів обліку. Загальний алгоритм аудиту наведено на рис 3.6.

Рисунок 3.6 – Алгоритм проведення аудиту операцій з основними засобами
Джерело: побудовано автором на основі [6; 40]

Оскільки аудит обліку основних засобів є складним процесом, який вимагає обробки значної кількості інформації, аудитор може користуватися різними

методами дослідження. У таблиці 3.9 наведено методи, які використовуються під час проведення аудиту основних засобів.

Таблиця 3.9

Методи, що використовуються під час проведення аудиту операцій з основними засобами

Методи	Зміст
Інвентаризація (фактична перевірка)	Перевірка фактичної наявності майна, правильності та достовірності його оцінки, який необхідний для підтвердження показників фінансової звітності.
Опитування	Одержання інформації від клієнта або про клієнта.
Документальна перевірка	Перевірка документів і записів, яка може бути формальною, арифметичною та перевіркою по суті.
Формальна перевірка документів	Візуальна перевірка правильності записів усіх реквізитів, виявлення виправлень, підчисток, дописувань, підробки підписів.
Арифметична перевірка	Полягає у перевірці точності бухгалтерських записів і джерел документів, здійснюється вибірково.
Перевірка по суті	Перевірка господарських операцій на законність та доцільність їх здійснення.
Вибіркове дослідження	Найбільш досконалий, науково обґрунтований метод несучільного спостереження. При ньому підлягає аудиту вся сукупність, але конкретно перевіряється тільки її визначена частина, що відібрана за певними правилами.
Аналітичний огляд	Вивчення важливих коефіцієнтів, тенденцій та інших даних, що характеризують стан об'єкта.
Перевірка прийнятих рішень	Фактична перевірка правильності приймання рішень, що стосуються певного об'єкту обліку та дійсність виконання прийнятих рішень.
Перевірка трудової дисципліни	Фактична перевірка дотримання техніки безпеки й поведіння персоналу із обладнанням задля унеможливлення різних пошкоджень.

Джерело: систематизовано автором на основі [6; 37]

Для спрощення проведення аудиту операцій з основними засобами рекомендується складати аналітичні таблиці для кожного окремого об'єкта та поставленої задачі. Це дозволить ефективно здійснити арифметичну перевірку для виявлення помилок, відхилень від норми або інших можливих недоліків [6].

Аудиторські тести є ефективним доповненням до аудиту основних засобів, що дозволяють виявити слабкі сторони підприємства та визначити області обліку, які вимагають більшої уваги для виявлення можливих порушень.

Під час проведення аудиту основних засобів важливо дотримуватися відповідних нормативно-правових актів, таких як Податковий кодекс України, Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання

впевненості та супутніх послуг, Національні стандарти бухгалтерського обліку, закони України з обліку та аудиту основних засобів, План рахунків, Інструкція з його застосування та інші нормативні акти.

Отже, аудит основних засобів є невід'ємною частиною перевірки господарської діяльності підприємства. Ним контролюється правильність віднесення об'єктів до основних засобів, їх облік, законність операцій, відповідність чинним нормам, а також порівняння даних первинних та зведених документів. Важливим аспектом є використання самостійно розроблених робочих документів, аналітичних таблиць та проведення поетапної перевірки для кожного об'єкта.

3.3. Шляхи вдосконалення організації обліку й контролю основних засобів

З урахуванням важливості ролі та значення основних засобів для тривалого функціонування та прогресу підприємств, виникає необхідність вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення контролю та управління цими ресурсами. Це пояснюється кількома аспектами:

1. Зміщення акценту аналізу з внутрішнього на зовнішнє бізнес-середовище, де розвивається або планує розвиватися підприємство.
2. Збільшенням швидкості ухвалення управлінських рішень щодо змін у зовнішньому бізнес-середовищі.
3. Необхідність продуманого взаємозв'язку між оперативним та стратегічним напрямками діяльності підприємства, оскільки облік, аналіз і контроль повинні відображатися в конкретній системі показників для досягнення стратегічних цілей.
4. Розширенням методів аналізу основних засобів для забезпечення тривалого функціонування та розвитку підприємства.
5. Удосконаленням системи показників, які характеризують ефективність використання основних засобів для обліку, аналізу і відповідність їх тактичним і стратегічним тенденціям.

6. Вдосконаленням концепції обліку та аналізу при управлінні основними засобами, їх складовими та динамікою.

Стратегічне управління основними засобами підприємства визначається як управлінська ініціатива, спрямована на досягнення довгострокових цілей та вирішення завдань шляхом максимального використання потенціалу розвитку та врахування впливу мінливого зовнішнього середовища. У той час як тактичне управління основними засобами підприємства фокусується на досягненні поточних цілей і вирішенні поточних завдань, пов'язаних з ефективним використанням ресурсів праці, які перебувають у володінні підприємства, шляхом реалізації внутрішніх можливостей. У цьому випадку практично не враховується вплив мінливого зовнішнього середовища [58].

Таблиця 3.10 містить інформацію про основні засоби, яка може вплинути на процес ухвалення ряду управлінських рішень, як стратегічного, так і тактичного характеру.

Таблиця 3.9

Відмінності між стратегічним і тактичним управлінням основними засобами підприємства

Порівняльна ознака	Тактичне управління основними засобами	Стратегічне управління основними засобами
Підпорядкованість управління	Стратегічне управління основними засобами	Стратегічне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства
Цілі і завдання	Короткострокові (поточні)	Довгострокові (стратегічні)
Способи досягнення цілей і рішення задач	Реалізація внутрішніх можливостей	Активізація наявного потенціалу розвитку
Характер розв'язуваних завдань	Повторювані	Нові, неповторювані
Оцінка результативності	Підвищення ефективності	Досягнення перспектив розвитку та намічених темпів зростання
Фактор часу	Не враховується	Враховується
Рівень ризику	Мінімальний	Допустимий
Виникнення основних факторів впливу	Внутрішнє середовище	Зовнішнє оточення

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Система обліково-аналітичного забезпечення відіграє важливу роль у функціонуванні системи управління, сприяючи взаємодії різних рівнів управління

та структурних підрозділів і адаптуючись до змін як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі.

Обліково-аналітична система управління представляє собою комплекс збору, обробки та передачі фінансової та нефінансової інформації, необхідної для управлінського персоналу для контролю над виробничо-економічною діяльністю підприємства та планування її, вимірювання та оцінювання отриманих результатів.

Обліково-аналітичне забезпечення – це інтегрована система, що охоплює різні аспекти бухгалтерського обліку (фінансового, управлінського, стратегічного), аналізу (фінансового, управлінського, стратегічного) та аудиту (зовнішнього та внутрішнього) діяльності підприємства з метою ухвалення управлінських рішень для поліпшення виробництва, зниження витрат та підвищення ефективності використання ресурсів, зокрема основних засобів, для забезпечення тривалого функціонування та розвитку підприємства. Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як інструмент для підвищення ефективності управління підприємством.

Основою обліково-аналітичної системи є три взаємопов'язані та взаємозалежні елементи (бухгалтерський облік, аналіз господарської діяльності, аудит), які розподіляються на структурні компоненти, генеруючи інформацію відповідно до поставлених цілей. Взаємодія цих управлінських функцій у системі обліково-аналітичного забезпечення формує підґрунтя для управління основними засобами [2].

Система обліково-аналітичного забезпечення в управлінні основними засобами підприємства генерує різні види фінансової та нефінансової інформації, які є основними джерелами даних для прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень.

Інформація першого виду включає в себе нормативно-правову інформацію, що складається з законодавчих актів, нормативних документів та методичних рекомендацій підприємства. Ця інформація визначає процес обліку та управління (як тактичного, так і стратегічного) основними засобами.

Інформація другого виду представлена даними бухгалтерського обліку, які

формується в системі реєстрів обліку та різних видів звітності (фінансової, управлінської, стратегічної). Ці дані є суттєвою частиною отриманої інформації і мають великий вплив на розробку управлінських рішень стосовно основних засобів та формулювання стратегії.

Інформація третього виду включає дані аналітичного обліку, які характеризують структуру, склад, рух і ефективність використання основних засобів та їх вплив на фінансовий стан підприємства.

Інформація четвертого виду представлена необліковою інформацією, яка відображає достовірність обліку первинних операцій з основними засобами і групується в звітах різних напрямків, таких як виробничі, технічні, маркетингові, контрольні, аудиторські, інвестиційні та інші.

Інформація, що генерується обліково-аналітичною системою управління основними засобами, систематизується і доповнюється бухгалтерською інформацією, а також використовується для розроблення внутрішніх стандартів щодо поліпшення обліку, аналізу та внутрішнього аудиту основних засобів. Інформація про основні засоби, що формується в системі обліково-аналітичного забезпечення, повинна відповідати конкретним потребам управління залежно від характеру та рівня ухвалених рішень [11].

Оскільки інформація, необхідна для управління основними засобами підприємства, походить з різних джерел, важливо, щоб вона відповідала певним вимогам і принципам інформаційної системи. Серед них можна виділити такі:

1. Об'єктивність: інформація повинна об'єктивно відображати дані про основні засоби на поточний момент та передбачати їхні перспективи.
2. Своєчасність: інформація має надходити до керівництва якнайшвидше, тобто в момент реєстрації в облікових регістрах, управлінській та фінансовій звітності.
3. Аналітичність: інформація повинна відповідати управлінським потребам, з дані про основні засоби мають надходити з необхідним рівнем деталізації для вирішення завдань та цілей.
4. Єдність інформації: Інформація, що надходить з різних джерел, повинна

бути єдиною та сумісною.

5. Релевантність: інформація повинна бути точною і актуальною для прийняття рішень [11].

Відсутність служби управлінського обліку на досліджуваному підприємстві ускладнює процес ухвалення оперативних та стратегічних рішень щодо управління активами. Врахування галузевої специфіки та внутрішніх та зовнішніх факторів під час формування обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства дозволить бухгалтерам-аналітикам створити надійну інформаційну базу для ефективних управлінських рішень на тактичному та стратегічному рівні.

З урахуванням класифікації управлінських функцій розрізняють функції, які забезпечують організацію інформаційних потоків, і ті, що визначають зміст інформаційних потоків. Основуючись на цьому, можна виділити функції обліково-аналітичного забезпечення в управлінні основними засобами підприємства та узагальнити їх у табл. 3.11 [12].

Таблиця 3.11

Функції обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємства

Група функцій	Функції управління	Характеристика функції
Функції, які забезпечують організацію потоків інформації	інформаційне забезпечення	Предоставлення інформації про статті основного капіталу для цілей оцінки, аналізу та управління основними засобами
	аналіз	Надання чіткої та повної інформації користувачам для виявлення можливих недоліків у стратегії управління основними засобами з метою забезпечення їхнього довгострокового функціонування та розвитку підприємства.
	планування	Прогнозування та реєстрація можливих змін у складі та структурі основних засобів
Функції, які визначають зміст потоків інформації	організація	Упорядкування обігу документів, розробка процедур формування звітності для управління, а також стратегічної управлінської звітності.
	контроль	Організація контролю за обігом та збереженням основних засобів.
	облік	Реєстрація подій господарського життя для визначення змін у структурі та русі основних засобів.

Джерело: сформовано автором на основі

Однією з основних проблем у сфері обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві є відсутність належного балансу у їх ретельному та якісному обліку.

Проведене дослідження змісту первинних документів та реєстрів обліку основних засобів свідчить про те, що вони включають застарілі показники, які не сприяють формуванню об'єктивної інформації. Внаслідок цього, не вистачає показників, необхідних для звітування відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби». Таким чином, носії інформації щодо обліку основних засобів потребують поліпшень як з точки зору складу, так і вмісту.

Іншою проблемою є те, що під час введення в експлуатацію або ліквідації об'єкта основних засобів не завжди враховуються їх унікальні характеристики. Для ефективного виконання процедур з приймання та списання об'єктів доцільно розробити робочу інструкцію для кожного учасника комісії, яка визначає їх відповідальність.

Створення спеціалізованих комісій з працівників, які будуть безпосередньо експлуатувати об'єкти, сприяє прийманню на облік лише тих основних засобів, які є корисними для їх підрозділів та мають функціональні можливості, що відповідають технічній документації.

При списанні основних засобів також важливо обґрунтувати доцільність їх ліквідації для уникнення надмірного використання цієї процедури в особистих цілях окремих осіб.

Для поліпшення управлінського аспекту обліку основних засобів, для більшості підприємств рекомендується оптимізувати механізм управління обліком основних засобів, який представлений на рис. 3.7.

Оцінюючи дані рис. 3.7, важливо відзначити, що ефективна система управління обліком основних засобів на підприємствах має бути інтегрованою та єдиною системою взаємопов'язаних і взаємоузгоджених методів та процедур обліку. Ця система повинна охоплювати весь комплекс облікових операцій, включаючи виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу інформації.

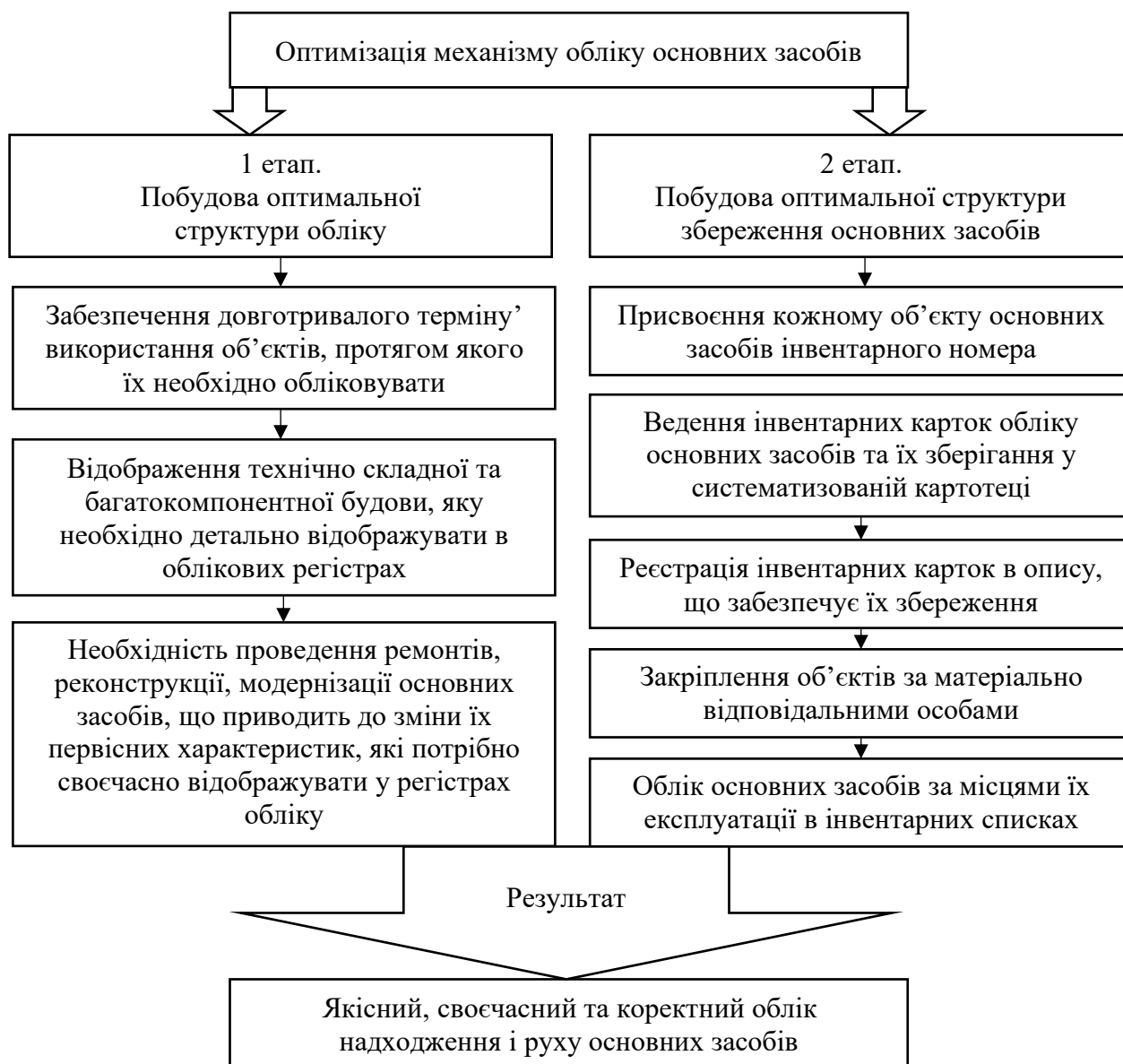

Рисунок 3.7 – Оптимізація механізму управління обліком основних засобів
Джерело: сформовано автором

Під час аналізу проблем управління обліком надходження та використання основних засобів було виявлено ряд теоретичних аспектів, що впливають на його ефективність. Зокрема, виявлено, що неоптимальна організація обліку основних засобів, застосування непридатних форм зберігання інформації та неефективні схеми документообігу призводять до нераціонального використання цих активів підприємствами.

Для вирішення цієї проблеми пропонується впровадження ряду теоретичних та практичних заходів, що сприятимуть підвищенню ефективності управління

обліком основних засобів. Алгоритм оптимізації управлінського аспекту обліку основних засобів представлений на рис. 3.8.

Рисунок 3.8 – Схема оптимізації управлінського аспекту обліку основних засобів

Джерело: сформовано автором

Впровадження запропонованих напрямів оптимізації процесу управління обліком основних засобів призведе до підвищення підтримки цілісного функціонування системи обліку основних засобів, створюючи передумови для його удосконалення через використання ряду санаційних напрямів.

Дослідження підтвердили, що на поточному етапі розвитку теорії та практики управління, процес формування механізму управління основними засобами на більшості підприємств практично відсутній. Зокрема, слід відзначити, що потрібні подальші дослідження та обґрунтування науково-методичних засад для загального розуміння сутності та особливостей організаційно-економічного забезпечення управлінського механізму. Також відзначається практична відсутність теоретичних та практичних досліджень з аналізу складових механізму управління основними засобами, засобів його реалізації та напрямків вдосконалення з урахуванням

специфіки роботи конкретного підприємства.

Основною стратегією управління обліком основних засобів є забезпечення максимально ефективного їх використання за мінімальних витрат на утримання та обслуговування. Механізм управління представляє собою комплекс елементів, які впливають на управлінські відносини чи інформацію як об'єкт управлінської діяльності. За допомогою інформації досягається керівний вплив на процеси у системі для досягнення необхідних цілей, а також отримується інформація про стани об'єкта управління і системи в цілому.

Механізм управління складається з наступних компонентів:

1. Цільова частина – загальні цілі, на досягнення яких спрямована управлінська діяльність, такі як підвищення ефективності виконання основних функцій системи.
2. Функціональна частина – види управлінської діяльності, необхідні для виконання основних функцій організації.
3. Методологічна частина – методи, що використовуються при виконанні управлінських дій, забезпечуючи виконання функціональної частини.
4. Інструментальна частина – управлінські рішення, повноваження, засоби впливу на об'єкт управління.
5. Технологічна частина – технологія прийняття і виконання управлінських рішень.

Для досягнення більшої ефективності управлінського механізму обліку основних засобів слід враховувати принципи, на яких він ґрунтується:

– забезпечення відповідності стратегічних цілей економічного розвитку підприємства для ефективного використання основних засобів. Цей принцип передбачає створення необхідних матеріальних та фінансових умов для реалізації цілей і завдань економічного розвитку підприємства взагалі;

– забезпечення плановірності та індивідуальності ефективного використання основних засобів окремого підприємства. Передбачає урахування планованих та індивідуальних аспектів забезпечення ефективності використання основних засобів з метою підвищення ефективності діяльності підприємства у

майбутніх періодах через оптимізацію співвідношення поточних та перспективних завдань розвитку;

– забезпечення доцільності та оптимальності управлінських рішень щодо відтворення основних засобів підприємства. Передбачає обґрунтування потреб в основних засобах на основі кваліфікованого аналізу стану і використання основних виробничих засобів, а також вивчення резервів для підвищення ефективності їхнього використання;

– забезпечення ефективності формування відтворювальних процесів в господарстві для досягнення максимального економічного ефекту.

Дотримання цих принципів вимагає постійного збору, обробки та аналізу різноманітної інформації, такої як науково-технічна, економічна, правова і інші. Такий підхід є важливою передумовою ефективного управління на всіх рівнях економічної системи. Таким чином, механізм управління основними засобами представляє собою комплекс взаємопов'язаних методів і засобів.

Організаційна структура підсистеми визначається конкретизацією цілей, функцій і завдань, що стосуються об'єктів управління, що включає деталізацію складу норм і нормативів споживання, а також системи планових і оцінюваних показників ефективності використання основних засобів. Комплексний, системний підхід передбачає всебічний аналіз і вивчення результатів заходів на всіх етапах життєвого циклу основних засобів, таких як їх формування, використання, оновлення і вибуття.

Практичне використання управлінського механізму сприятиме високій якості оперативно-виробничої діяльності, науковому рівню та гнучкості планування, ритмічності виробництва і випуску конкурентоспроможної продукції.

Висновки до розділу 3

У даному розділі проведено аналіз руху та ефективності використання основних засобів ПрАТ «Монделіс Україна»; визначено ключові моменти контролю наявності та руху основних засобів; запропоновані шляхи вдосконалення

організації обліку та контролю основних засобів.

За результатами аналізу руху та ефективності використання основних засобів встановлено погіршення практично всіх показників. Різке зменшення фондівдачі в 2022 році може вказувати на проблеми у використанні та управлінні основними засобами. Зростання фондомісткості в 2022 році може бути зменшенням середньорічної вартості основних засобів, внаслідок знищення виробничих потужностей на територіях ведення бойових дій. Падіння фондорентабельності на 23,28% в 2021 році та подальше значне зменшення до від'ємного значення в 2022 році свідчать про проблеми в досягненні прибутковості від вкладених в основні засоби коштів. Визначено різноманітні фактори, які впливають на фондівдачу, включаючи відсоток активної частини, тривалість роботи, механізацію, автоматизацію, технологічні інновації та модернізацію обладнання. Зниження фондорентабельності та фондівдачі впливає на рентабельність продажів, яка скоротилася на 12,607% з 2021 до 2022 року.

Виділено нестабільність управління основними засобами, що вимагає уваги та корекцій у стратегії використання та управління цими активами.

Доведено, що обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами на підприємствах сприяє: підвищенню якості та розширенню обсягу використання облікової та аналітичної інформації; формуванню та наданню користувачам актуальної та достовірної управлінської звітності; підготовці дієвих управлінських рішень для забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства; оперативній реакції на зовнішні та внутрішні зміни; підвищенню стабільності фінансово-господарської діяльності. У ході аналізу проблематики управління обліком надходження та використання основних засобів виявлено факторів, які впливають на його ефективність. Зокрема, неефективна організація обліку основних засобів, використання недоцільних форм носіїв інформації та неоптимальні схеми документообігу призводять до неоптимального використання цих активів підприємствами. Для вирішення цієї проблематики пропонується впровадження ряду практичних рекомендацій, що сприятиме підвищенню ефективності управління обліком основних засобів.

ВИСНОВКИ

Результати проведених досліджень дозволили сформувати наступні висновки.

1. На основі аналізу наукових джерел визначено критерії, за якими можна визнати об'єкти як основні засоби. Серед цих критеріїв визначено: матеріальність (наявність конкретної матеріально-речової форми); призначення (використання для потреб виробництва, постачання товарів, надання послуг чи для адміністративних та соціально-культурних функцій); строк корисного використання (понад рік або операційний цикл, якщо він перевищує рік); амортизаційність (здатність об'єкта поступово відшкодувати свою вартість протягом експлуатації).

Ці критерії визначають основні засоби як матеріальні активи, що зберігають свою форму протягом всього корисного терміну експлуатації, який становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він триває довше), і використовуються як у господарській діяльності, так і для адміністративних чи соціально-культурних потреб. Крім того, вони поступово переносять свою вартість на результат діяльності підприємства – виготовлений продукт, послугу або товар.

Зазначено, що амортизація має значний вплив на відновлення основних засобів шляхом поступового компенсування витрат на їхнє придбання.

2. Встановлено, що ведення обліку основних засобів та складання звітності значною мірою залежать від нормативно-правового регулювання. Нормативно-правова база може бути описана як система з чотирьох рівнів: законодавчий, нормативний, методичний та організаційний рівні.

3. Відзначено, що ПрАТ «Монделіс Україна» є важливим учасником на ринку виробництва снєків, таких як шоколад, печиво, жувальна гумка та інші. За свою історію, вона зазнала кількох організаційно-правових змін та реорганізацій, що свідчить про адаптованість до змін у бізнес-середовищі. Техніко-економічний аналіз показників за останні роки вказує на значне зниження чистого доходу, собівартості та валового прибутку у 2022 році через вплив військової агресії та

тимчасового припинення виробничої діяльності. Такі обставини також вплинули на показники рентабельності та ефективності використання активів. Враховуючи ці аспекти, можна зробити висновок, що діяльність ПрАТ «Монделіс Україна» визначається не лише економічними факторами, але й геополітичними та стратегічними умовами, що потребують гнучкості та адаптації до змін.

4. Визначено, що точний та систематичний первинний облік основних засобів, відповідність законодавчим вимогам та правильне виконання документообігу є важливими елементами для забезпечення достовірності та ефективного управління основними засобами підприємства.

5. Відзначено, що для обліку руху основних засобів використовується активний рахунок 10 «Основні засоби», призначений для систематизації та узагальнення інформації щодо наявності та переміщення цих засобів. Рахунок 15 «Капітальні інвестиції» використовується для обліку витрат на придбання чи створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

Амортизація нараховується на об'єкти основних засобів, строки корисного використання встановлюються одночасно з їх визнанням активами. Нарахування амортизації здійснюється щомісячно за прямолінійним методом. У процесі експлуатації здійснюється капітальний та поточний ремонт об'єктів основних засобів. Для відображення сум амортизаційних відрахувань в обліку використовуються рахунки 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» та 09 «Амортизаційні відрахування».

6. Встановлено, що інформаційне програмне забезпечення є необхідною частиною системи бухгалтерського обліку. Правильно вибране та налаштоване програмне забезпечення для бухгалтерського обліку гарантує оптимальну ефективність управління використанням основних засобів підприємства.

Програмний продукт BAS надає можливість автоматизувати всі аспекти обліку основних засобів. Він дозволяє налагоджувати відображення обліку основних засобів підприємства відповідно до потреб, тому його можна рекомендувати для використання будь-якими суб'єктами господарювання, які мають на балансі різні види об'єктів основних засобів.

7. за результатами аналізу руху та ефективності використання основних засобів визначено різноманітні фактори, які впливають на фондівдачу, включаючи відсоток активної частини, тривалість роботи, механізацію, автоматизацію, технологічні інновації та модернізацію обладнання. Виділено нестабільність управління основними засобами, що вимагає уваги та корекцій у стратегії використання та управління цими активами.

Результати свідчать про важливість системного підходу до управління основними засобами для досягнення стабільної та конкурентоздатної позиції на ринку.

8. На основі результатів дослідження з питань аудиту основних засобів можна зазначити, що проведення аудиту в цій сфері обліку у виробничому підприємстві є важливим і необхідним. Виявлення потенційних помилок у цьому процесі є суттєвим, оскільки вони можуть серйозно вплинути на фінансову звітність та спричинити викривлення фінансових показників. Такі порушення можуть призвести до нарахування штрафів та арешту майна підприємства.

Аудит основних засобів включає перевірку великої кількості об'єктів, які потрібно аналізувати як узагальнено, так і окремо. Одним з головних завдань аудиту в цій області є оцінка стану основних засобів та перевірка законності господарських операцій, пов'язаних з ними.

9. Встановлено, що ефективність обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами визначається своєчасним усвідомленням управлінським персоналом важливості налагодженої та послідовної роботи обліково-аналітичної системи. Ця ефективність також залежить від своєчасного обліку, аналізу та комплексної взаємодії всіх видів інформації, таких як нормативно-правова, фінансово-аналітична та необлікова, а також врахування галузевих особливостей і факторів, які беруть участь у розробленні та виконанні управлінських рішень на тактичному та стратегічному рівнях.

В умовах сучасного ринку важливо належним чином організувати процес управління бухгалтерським обліком, оскільки це стає визначальним фактором для ефективного та раціонального використання основних засобів підприємств.

Запропоновано оптимізаційний механізм управління обліком основних засобів, який підкреслює необхідність цілісної системи обліково-аналітичного забезпечення, здатної надавати достовірну інформацію про стан, інтенсивність та ефективність використання засобів виробництва. Оперативні рішення, прийняті на основі точної та повноцінної інформації, сприяють успішному розвитку підприємства.

Також було розглянуто конкретні рекомендації для поступового впровадження запропонованих управлінських підходів у діяльність залізничного підприємства. Ефективне управління основними засобами вимагає докладної системи обліково-аналітичного забезпечення, яка забезпечує своєчасне формування достовірної інформації про стан, інтенсивність та ефективність використання засобів виробництва.

Отже, завдання, поставлені у дипломній роботі, успішно вирішені. Основна мета дослідження, яка полягала в аналізі операцій, пов'язаних із обліком та контролем основних засобів, а також в оцінці показників стану та використання основних засобів з метою виявлення резервів для підвищення їх ефективності їх використання, досягнута.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Аверкина М. Ф., Руднік О. О. Ключові аспекти автоматизації обліку основних засобів. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6383>
2. Бойко Р. В., Чік М. Ю., Побережниченко М. В. Оцінка основних засобів у системі управління необоротними активами підприємства. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2023. №71. С. 36-42
3. Голов С. Ф. *Управлінський облік*. Підручник. Київ: ЦУЛ, 2019. 400 с.
4. Головбух. Бухгалтерська платформа. URL: <https://www.golovbukh.ua/>
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
6. Даценко Г. В., Кудирко О. М. Особливості проведення аудиту основних засобів на виробничих підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2051>.
7. Дебет-Кредит: український фінансово-бухгалтерський портал. URL: <https://dtkk.com.ua/>.
8. Загайчук К. І., Топоркова О. А. Операції з основними засобами в період воєнного стану. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VIII Всеукраїнської науково - практичної конференції, 13-14 квітня 2023 р. Дніпро : УДУНТ, 2023. С. 123-125.*
9. Іванчук Н. В. *Звітність підприємств: навчальний посібник*. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
10. Іщенко Я. П., Подоляничук О. А., Коваль Н. І. *Фінансовий облік 1: підручник*. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с.
11. Карпенко, В., Вінниченко О. і Петриківа О. Удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів підприємств. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2021. № 36. С. 108–115.
12. Кафка С. М. *Методологія та організація обліку матеріальних*

необоротних активів : дис. ... д-ра. екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2018. 525 с.

13. Кравченко О. В., Селезньова О. В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрями їх удосконалення. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 2. С. 9–16.

14. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Денчук П. Н. Фінансовий облік: підручник: 2-ге вид., доп. та перероб. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.

15. Лисиченко О. О., Атамас П. Й., Атамас О. П. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 356 с.

16. Лівощко Т. В., Кругліков Є. В. Амортизаційна політика – шлях до техніко-технологічної модернізації промислових підприємств. *Молодий вчений*. 2019. № 6 (70). С. 183–186.

17. Матюха М. М., Полежаєва Т. С. Удосконалення методики обліку основних засобів на промислових підприємствах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 10. С. 1-11.

18. Микитюк П., Микитюк Ю., Завитій Я. Методика аналізу та управління ефективністю використання виробничих ресурсів організації. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 217-228.

19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 17 «Оренда»: затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_018.

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»: затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text.

22. Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 01.01.2012 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_023.

23. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2018 року. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>.

24. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2020. №6 С. 113-122.

25. Найда А. В., Чигіна Х. С. Науково-методичні аспекти аналізу основних засобів. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2022, Issue 3. С. 59-67.

26. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 17.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

27. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: наказ міністерства фінансів України № 181 від 28.07.2000 р. Дата оновлення 07.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>.

28. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

29. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: наказ міністерства фінансів України № 617 від 07.11.2003 р. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text>.

30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»: наказ міністерства фінансів України № 817 від 24.12.2004 р. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>.

31. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: Наказ міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. № 779. Дата оновлення 10.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text>.

32. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.
33. Огійчук М. Ф., Рагуліна І. І., Новіков І. Т. Аудит: навч. посіб. Вид. 4-те, перероб. і допов. Київ: Алерта, 2020. 852 с.
34. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/>.
35. Основні засоби: Консультації. Роз'яснення спеціалістів міністерств та відомств. Нормативна база. Первинна документація / [Авер'янова Є., Абрамцова Т., Діброва Н., Єрохін К., Журавель Н.]. Дніпро: Баланс-Клуб, 2019. 223 с.
36. Петрук О. М., Хвіст В. В. Теоретичні засади амортизаційної політики: стан проблеми та напрями удосконалення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2 (100). С. 77-82.
37. Плаксієнко В. Я. Облік, оподаткування та аудит: навч. посіб. Київ: Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 509 с.
38. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. Дата оновлення 08.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
39. Подмешальська Ю. В., Троян О. В., Біла Л. В. Теоретико-практичні аспекти проведення аудиту основних засобів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 64–70.
40. Подмешальська Ю. В., Феофанов Л. К., Качан К. А. Удосконалення аудиту основних засобів. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 118–129.
41. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 647 с.
42. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 647 с.
43. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон

України № 996-XIV від 16.07.1999 р. Дата оновлення 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

45. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ міністерства фінансів України № 561 від 30.09.2003 р. Дата оновлення 18.10.2022 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mf03270?an=2>.

46. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р.. Дата оновлення 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.

47. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

48. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України №88 від 24.05.1995 р. Дата оновлення 09.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

49. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

50. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 р. № 116. Дата оновлення 16.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>.

51. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: Наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>.

52. Скрипник С. В., Франчук І. Б., Шепель І. В. Особливості автоматизації обліку підприємств у сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 10. С. 39-

45.

53. Софтком. Автоматизація бізнесу. URL: <https://www.softcom.ua/>

54. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2020. 192 с.

55. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

56. Феофанова І. В., Антонова О. Д. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2020. № 11(2). С. 205-208.

57. Фінансова звітність ПрАТ «Монделіс Україна». URL: <https://www.mondelezinternational.com/ukraine/corporate-information/mdlz-auditors-and-accounting-documents/>

58. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланси (форма № 1) на 31.12.2020, 2021, 2022 рр.

Підприємство: ПрАТ «Монделіс Україна»	Дата (рік, місяць, число)	Коди	
Територія: Україна	За ЄДРПОУ	2021	12
Організаційно-правова форма господарювання: ПАТ	За КОАТУУ	00382220	
Вид економічної діяльності:	за КОПФГ	5925010100	
Середня кількість працівників: 855	за КВЕД	230	
Адреса, телефон: Сумська обл., м.Тростянець, вул.Набережна 28-А		10.82;10.72;46.36;46.38	
Одиниця виміру: тис.грн. без десятого знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності		v	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 року

Форма №1

Код за
ДКУД

1801001

АКТИВ	Примітки	Код рядка	31 грудня 2020	31 грудня 2021
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи		1000	1 526	1 486
первісна вартість		1001	8 333	8 456
накопичена амортизація		1002	(6 807)	(6 970)
Незавершені капітальні інвестиції	8	1005	274 301	95 112
Основні засоби	8	1010	1 588 767	1 772 830
первісна вартість	8	1011	2 252 708	2 553 603
Знос	8	1012	(663 941)	(780 773)
Інвестиційна нерухомість		1015	-	-
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	9	1030	381 642	266 046
інші фінансові інвестиції		1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість		1040	-	-
Відстрочені податкові активи	25	1045	64 351	72 014
Інші необоротні активи		1090	-	-
Усього за розділом I		1095	2 310 587	2 209 488
II. Оборотні активи				
Запаси	10	1100	508 118	683 833
Виробничі запаси		1101	239 006	283 884
Незавершене виробництво		1102	31 052	32 054
Готова продукція		1103	123 658	212 263
Товари		1104	114 402	155 632
Поточні біологічні активи		1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	11	1125	565 853	722 341
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	11	1130	30 160	29 696
з бюджетом	11	1135	98 287	70 861
у тому числі з податку на прибуток		1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	7, 11	1145	332 824	229 868
Інша поточна дебіторська заборгованість	11	1155	1 109	510
Поточні фінансові інвестиції		1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	12	1165	256 190	292 183
Готівка		1166	-	-
Рахунки в банках	12	1167	256 190	292 183
Витрати майбутніх періодів	12	1170	2 081	1 614
Інші оборотні активи	13	1190	23 137	10 578
Усього за розділом II		1195	1 817 759	2 041 682
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	-	-
Баланс		1300	4 128 346	4 251 170

Продовження додатку А

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 року
Форма №1
(продовження)**

ПАСИВ	Примітки	Код рядка	31 грудня 2020	31 грудня 2021
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	14	1400	1 883	1 883
Капітал у дооцінках		1405	-	-
Додатковий капітал		1410	-	-
Емісійний дохід	14	1411	83 546	83 546
Резервний капітал	14	1415	899	899
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14	1420	2 069 646	2 347 134
Неоплачений капітал		1425	(-)	(-)
Вилучений капітал		1430	(-)	(-)
Усього за розділом I		1495	2 155 974	2 433 462
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання		1500	-	-
Довгострокові кредити банків		1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	15	1515	52 757	41 767
Довгострокові забезпечення		1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу		1521	-	947
Цільове фінансування		1525	-	-
Усього за розділом II		1595	52 757	42 714
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	17	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	15	1610	24 641	12 826
товари, роботи, послуги	16	1615	1 437 032	1 226 262
розрахунками з бюджетом		1620	16 525	24 606
у тому числі з податку на прибуток		1621	16 904	20 819
розрахунками зі страхування		1625	1 060	1 791
розрахунками з оплати праці		1630	5 609	11 542
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами		1635	3 680	10 088
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	7, 16	1645	129 045	146 435
Поточні забезпечення	18	1660	297 614	338 813
Доходи майбутніх періодів		1665	-	-
Інші поточні зобов'язання		1690	4 409	2 631
Усього за розділом III		1695	1 919 615	1 774 994
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс		1900	4 128 346	4 251 170

Окрема фінансова звітність Компанії станом на 31 грудня 2021 року та за рік, який закінчився зазначеною датою, була затверджена керівництвом 16 вересня 2022 року.

Ігнатов Є.В., Директор фабрики

Єфанова В.М., Головний бухгалтер

Продовження додатку А

Підприємство: ПрАТ «Монделіс Україна»
 Територія: Україна
 Організаційно-правова форма господарювання: ПАТ
 Вид економічної діяльності:
 Середня кількість працівників: 855

Дата (рік, місяць, число)
 За ЄДРПОУ
 За КОАТУУ
 за КОПФГ
 За КВЕД

Код		
2021	12	31
00382220		
5925010100		
230		
10.82;10.72;46.36;46.38		

Адреса, телефон: Сумська обл., м.Тростянець, вул.Набережна 28-А

Одиниця виміру: тис.грн. без десятого знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2021 року

Форма №1

Код за
ДКУД

1801001

АКТИВ	Примітки	Код рядка	31 грудня 2020	31 грудня 2021
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи		1000	1 526	1 486
первісна вартість		1001	8 333	8 456
накопичена амортизація		1002	(6 807)	(6 970)
Незавершені капітальні інвестиції	8	1005	274 301	95 112
Основні засоби	8	1010	1 588 767	1 772 830
первісна вартість	8	1011	2 252 708	2 553 603
Знос	8	1012	(663 941)	(780 773)
Інвестиційна нерухомість		1015	-	-
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	9	1030	381 642	268 046
інші фінансові інвестиції		1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість		1040	-	-
Відстрочені податкові активи	25	1045	64 351	72 014
Інші необоротні активи		1090	-	-
Усього за розділом I		1095	2 310 587	2 209 488
II. Оборотні активи				
Запаси	10	1100	508 118	683 833
Виробничі запаси		1101	239 006	283 894
Незавершене виробництво		1102	31 052	32 054
Готова продукція		1103	123 658	212 263
Товари		1104	114 402	155 632
Поточні біологічні активи		1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	11	1125	565 853	722 341
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	11	1130	30 160	29 696
з бюджетом	11	1135	98 287	70 861
у тому числі з податку на прибуток		1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	7, 11	1145	332 824	229 866
Інша поточна дебіторська заборгованість	11	1155	1 109	510
Поточні фінансові інвестиції		1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	12	1165	256 190	292 183
Готівка		1166	-	-
Рахунки в банках	12	1167	256 190	292 183
Витрати майбутніх періодів	12	1170	2 081	1 814
Інші оборотні активи	13	1190	23 137	10 576
Усього за розділом II		1195	1 817 759	2 041 682
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	-	-
Баланс		1300	4 128 346	4 251 170

Продовження додатку А

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 року
Форма №1
(продовження)**

ПАСИВ	Примітки	Код рядка	31 грудня 2020	31 грудня 2021
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	14	1400	1 883	1 883
Капітал у дооцінках		1405	-	-
Додатковий капітал		1410	-	-
Емісійний дохід	14	1411	83 546	83 546
Резервний капітал	14	1415	899	899
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14	1420	2 069 646	2 347 134
Неоплачений капітал		1425	(-)	(-)
Вилучений капітал		1430	(-)	(-)
Усього за розділом I		1495	2 155 974	2 433 462
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання		1500	-	-
Довгострокові кредити банків		1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	15	1515	52 757	41 767
Довгострокові забезпечення		1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу		1521	-	947
Цільове фінансування		1525	-	-
Усього за розділом II		1595	52 757	42 714
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	17	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	15	1610	24 641	12 826
товари, роботи, послуги	16	1615	1 437 032	1 226 262
розрахунками з бюджетом		1620	16 525	24 606
у тому числі з податку на прибуток		1621	16 904	20 819
розрахунками зі страхування		1625	1 060	1 791
розрахунками з оплати праці		1630	5 609	11 542
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами		1635	3 680	10 088
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	7, 16	1645	129 045	146 435
Поточні забезпечення	18	1660	297 614	338 813
Доходи майбутніх періодів		1665	-	-
Інші поточні зобов'язання		1690	4 409	2 631
Усього за розділом III		1695	1 919 615	1 774 994
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс		1900	4 128 346	4 251 170

Окрема фінансова звітність Компанії станом на 31 грудня 2021 року та за рік, який закінчився зазначеною датою, була затверджена керівництвом 16 вересня 2022 року.

Ігнатов Є.В., Директор фабрики

Єфанова В.М., Головний бухгалтер

Додаток Б

Звіти про фінансові результати (форма № 2) за 2020-2022 рр.

Приватне акціонерне товариство «Монделіс Україна»
Звіт про сукупний дохід

Підприємство: ПрАТ Монделіс Україна»

Дата (рік, місяць, число)
За ЄДРПОУ

Коди		
2021	12	31
00382220		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2021 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	19	2000	8 506 944	7 229 422
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	20	2050	(7 292 108)	(5 945 818)
Валовий:				
Прибуток		2090	1 214 836	1 282 606
Збиток		2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	21	2120	68 495	38 790
Адміністративні витрати	20	2130	(275 893)	(248 320)
Витрати на збут	20	2150	(448 239)	(289 606)
Інші операційні витрати	22	2180	(21 398)	(144 151)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
Прибуток		2190	537 801	639 319
Збиток		2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі		2200	13 469	29 894
Інші фінансові доходи		2220	340	812
Інші доходи		2240	-	-
Фінансові витрати	23	2250	(10 328)	(13 247)
Втрати від участі в капіталі		2255	(-)	(-)
Інші витрати	24	2270	(8 206)	(5 750)
Фінансовий результат до оподаткування:				
Прибуток		2290	533 076	651 018
Збиток		2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	25	2300	(99 711)	(118 958)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	(-)	(-)
Чистий фінансовий результат:				
Прибуток		2350	433 365	532 060
Збиток		2355	(-)	(-)

II. Сукупний дохід

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів		2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів		2405	-	-
Накопичені курсові різниці		2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств		2415	-	-
Інший сукупний дохід		2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування		2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування		2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)		2465	433 365	532 060

Продовження додатку Б

Приватне акціонерне товариство «Монделіс Україна»
Звіт про сукупний дохід

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік
Форма №2
(продовження)

III. Елементи операційних витрат

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Матеріальні затрати		2500	4 822 793	3 829 140
Витрати на оплату праці		2505	295 026	247 320
Відрахування на соціальні заходи		2510	55 960	47 224
Амортизація		2515	154 706	132 123
Інші операційні витрати		2520	925 182	929 553
Разом		2550	6 253 667	5 185 360

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	5
Середньорічна кількість простих акцій		2600	3 424 222	3 424 222
Скоригована середньорічна кількість простих акцій		2605	3 424 222	3 424 222
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію		2610	126,56	155,38
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію		2615	126,56	155,38
Дивіденди на одну просту акцію		2650	-	-

Ігнатів С.В., Директор фабрики

Сфанова В.М., Головний бухгалтер

Продовження додатку Б

Приватне акціонерне товариство «Монделіс Україна»
Звіт про сукупний дохід

Підприємство: ПрАТ Монделіс Україна»

Дата (рік, місяць, число)
За ЄДРПОУ

Коди		
2021	12	31
00382220		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2021 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	19	2000	8 506 944	7 229 422
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	20	2050	(7 292 108)	(5 945 816)
Валовий:				
Прибуток		2090	1 214 836	1 282 606
Збиток		2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	21	2120	68 495	38 790
Адміністративні витрати	20	2130	(275 893)	(248 320)
Витрати на збут	20	2150	(448 239)	(289 606)
Інші операційні витрати	22	2180	(21 398)	(144 151)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
Прибуток		2190	537 801	839 319
Збиток		2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі		2200	13 469	29 894
Інші фінансові доходи		2220	340	812
Інші доходи		2240	-	-
Фінансові витрати	23	2250	(10 328)	(13 247)
Втрати від участі в капіталі		2255	(-)	(-)
Інші витрати	24	2270	(8 206)	(5 760)
Фінансовий результат до оподаткування:				
Прибуток		2290	533 076	651 018
Збиток		2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	25	2300	(99 711)	(118 958)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	(-)	(-)
Чистий фінансовий результат:				
Прибуток		2350	433 365	532 060
Збиток		2355	(-)	(-)

II. Сукупний дохід

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів		2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів		2405	-	-
Накопичені курсові різниці		2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств		2415	-	-
Інший сукупний дохід		2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування		2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування		2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)		2465	433 365	532 060

Продовження додатку Б

Приватне акціонерне товариство «Монделіс Україна»
Звіт про сукупний дохід

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік
Форма №2
(продовження)

III. Елементи операційних витрат

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Матеріальні затрати		2500	4 822 793	3 829 140
Витрати на оплату праці		2505	295 026	247 320
Відрахування на соціальні заходи		2510	55 960	47 224
Амортизація		2515	154 706	132 123
Інші операційні витрати		2520	925 182	929 553
Разом		2550	6 253 667	5 185 360

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	5
Середньорічна кількість простих акцій		2600	3 424 222	3 424 222
Скоригована середньорічна кількість простих акцій		2605	3 424 222	3 424 222
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію		2610	126,56	155,38
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію		2615	126,56	155,38
Дивіденди на одну просту акцію		2650	-	-

Ігнатов Є.В., Директор фабрики

Сфанова В.М., Головний бухгалтер

